

NAŠA KATEDRALA

14 (2010) ZAGREB

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:726

IZ SADRŽAJA:

- Mons. Mijo Gorski, pomoćni biskup • Mons. Vlado Košić, sisački biskup
• Mons. Vjekoslav Huzjak, bijelovarsko-križevački biskup • ZVONIMIR RUKAVINA: Obnavljanje katedrale u 2009. godini • Restauratorsko-konzervatorski radovi na katedrali • RUDOLF HORVAT: Iz prošlosti Zagreba • S. LINA PLUKAVEC: Svetohranište u zagrebačkoj katedrali • IN MEMORIAM: Mons. Ivan Tilšer • Zbivanja ... • Darovatelji ...

**ODBOR ZAGREBAČKE
NADBISKUPIJE
ZA OBNOVU KATEDRALE**

Mons. Vladimir Stanković

Mons. Mijo Gabrić

Mons. Josip Klarić

Preč. Mirko Totović

Mr. Josip Kuhtić

Prof. dr. Ivo Podhorsky

Prof. dr. Zorislav Horvat

NAŠA KATEDRALA

Časopis Odbora zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale
10000 ZAGREB, Kaptol 31
Tel.: 48-14-705, faks: 48-14-721

Žiroračun u Zagrebačkoj banci:

NADBISKUPIJA ZAGREBAČKA
UPRAVA KATEDRALE
2360000-1101559611

ili u Privrednoj banci:

ZAGREBAČKA NADBISKUPIJA
OBNOVA KATEDRALE
2340009-1110099490

Direktor:

Vladimir Stanković

Glavni urednik:

Mijo Gabrić

Tehnički urednik:

Josip Klarić

Jezični urednik:

Josip Sinjeri

Uredničko vijeće:

Damir Foretić, Mijo Gabrić,
Zorislav Horvat, Silvije Novak,
Zrnska Oštrić, Ivo Podhorsky,
Zvonimir Rukavina

Fotografije:

Damir Foretić, foto arhiv Riznice,
Josip Klarić, Zvonimir Rukavina,
arhiv Glasa Koncila

Grafička priprema:

Glas Koncila

Kaptol 8, 10000 Zagreb

Tisk:

Grafika Markulin

Časopis izlazi povremeno

Naklada: 2.500 primjeraka

ISSN 1331-5927

UDK 246:27:7258

UVODNO SLOVO

Cijenjeni čitatelji!

Predajemo vam novi broj časopisa
NAŠA KATEDRALA.

Naša radost izražena je slikom na naslovnoj stranici časopisa. Nakon dugih godina i velikih napora sjeverni zvonik je završen i oslobođen okova čelične skele.

Kao i uvijek dosada, nakon velikih napora i teškog rada, kada smo otkrivali dio po dio obnovljene katedrale, i sjeverni zvonik je zabilastao u svojoj ljetoti. Imamo puno razloga radovati se u uspješnoj obnovi.

Radujte se i vi, prijatelji katedrale. I vaša radost je opravdana, jer su u svaki kamen obnovljene katedrale, pa tako i u zvonik ugrađeni vaši darovi.

Radujte se, a mi vam zahvaljujemo.

Skela je premještena na južni zvonik i sada će se na njemu vršiti radovi. Najprije će se izvršiti istraživački radovi, koji će otkriti što je oštećeno i što treba obnavljati, izraditi će se projekti, slijedit će izrada novih elemenata, obnova manje oštećenih elemenata, skidanje oštećenih dijelova i, konačno, ugrađivanje novih dijelova.

Voljeli bismo da to brzo teče, ali poučeni iskuštvom, znamo da ništa ne ide brzo i ništa nije besplatno.

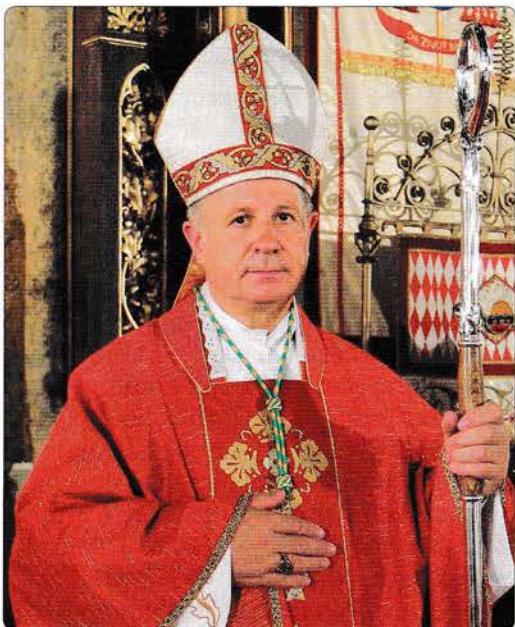
Bit ćemo strpljivi, a vama, dragi prijatelji, preporučamo obnovu naše katedrale.

Odbor

SADRŽAJ:

Mons. Mijo Gorski, pomoći biskup	1
Mons. Vlado Košić, sisački biskup	3
Mons. Vjekoslav Huzjak, bjelovarsko-križevački biskup	5
ZVONIMIR RUKAVINA: Obnavljanje katedrale u 2009.	6
Restauratorsko-konzervatorski radovi na katedrali	27
RUDOLF HORVAT: Iz prošlosti Zagreba	35
S. LINA SLAVICA PLUKAVEC: Svetohranište u zagrebačkoj katedrali	41
IN MEMORIAM: Mons. Ivan Tilšer	53
Zbivanja u katedrali u 2009. godini	54
Naši darovatelji	65
Reklame	68

MONS. MIJO GORSKI – NOVI POMOĆNI BISKUP ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE

Uzagrebačkoj katedrali 3. srpnja 2010. zaređen je mons. Mijo Gorski, kanonik Prvostolnog kaptola zagrebačkog, za novoga pomoćnog biskupa Zagrebačke nadbiskupije.

Mons. Mijo Gorski rođen je 17. rujna 1952., u Gori Veterničkoj, župa Mihovljan, kao osmo dijete u obitelji. Nakon osnovne škole u Zagrebu je u Dječačkom sjemeništu na Šalati završio gimnaziju, a teološki studij na KBF-u, 1977. g.

Za svećenika je zaređen 26. lipnja 1977. Kao kapelan službovao je u Vrbovcu (1978. – 1979.), u Zagrebu, u župni sv. Blaža (1979. – 1982.). Tada preuzima župu sv. Mateja u Zagrebu – Dugave, gdje je izgradio crkvu i pastoralni centar. U Samoboru je župnik župe sv. Anastazije od 1997. do 1998. g. i ujedno dekan Okićkog dekanata. Nakon toga vraća se u Zagreb i preuzima župu sv. Blaža, od 1998. do 2002. g. U tom razdoblju obnašao je dužnost biskupskog vikara Grada Zagreba.

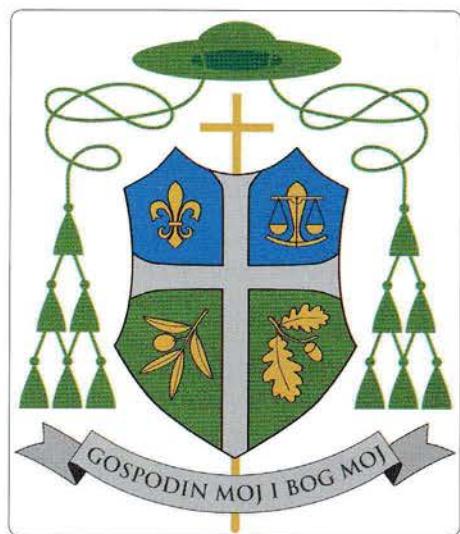
Godine 2002. imenovan je rektorm Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa

u Zagrebu i tu je dužnost vršio do 2008. godine. Za vrijeme njegova upravljanja bogoslovijom temeljito je obnovljena zgrada zagrebačkog sjemeništa.

Godine 2008. imenovan je kanonikom Prvostolnoga kaptola zagrebačkog. Bio je ravnatelj ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika, član Prezbiterorskog vijeća i Zbora savjetnika Zagrebačke nadbiskupije. Godine 2010. imenovan je monsinjorom.

Papa Benedikt XVI. imenovao ga je 3. svibnja 2010. godine pomoćnim biskupom Zagrebačke nadbiskupije i dodijelio mu titulu naslovnog biskupa Epidaura (Cavtat).

Novi biskup je zaređena 3. srpnja, na blagdan sv. Tome apostola, a za svoje biskupsko geslo izabrao je riječi sv. Tome apostola: »Gospodin moj i Bog moj!«

U misi ređenja, u prvostolnici, sudjelovali su brojni biskupi, svećenici, redovnici, redovnice i vjernici, predvođeni apostolskim nuncijem u RH nadbiskupom Marijom Robertom Cassarijem i predsjednikom HBK-a, đakovačkim nadbiskupom Marinom Srakićem.

Zareditelj je bio kardinal Josip Bozanić, a uz njega su suzareditelji bili pomoćni zagrebački biskupi Valentin Pozaić i Ivan Šaško.

Kardinal je istaknuo važnost biskupske službe u očitovanju crkvenog zajedništva i podsjetio na promjene u minulim godinama u Zagrebačkoj nadbiskupiji, kao i u složenom pastoralu hrvatske metropole, u kojoj živi jedna četvrtina stanovništva Hrvatske.

Obraćajući se novom biskupu, naglasio je da će mu dužnost biti »promicati znakovitu prisutnost Crkve u našem gradu, koja se temelji na dostojanstvu ljudske osobe«.

Posvetitelj je napomenuo da se ređenje događa u godini kada se spominjemo 50. obljetnice smrti kardinala Alojzija Ste-

pinca te je novog biskupa povjerio zagovoru blaženika, podsjetivši »da plodnost službe proizlazi iz duha žrtve onoga koji vrši tu službu«.

Na kraju obreda prije pjesme *Tebe Boga hvalimo* riječ pozdrava i dobrodošlice izrekao je predsjednik Hrvatske biskupske konferencije, nadbiskup đakovačko-osječki Marin Srakić. Uime svećenika Zagrebačke nadbiskupije pozdravio ga je To-

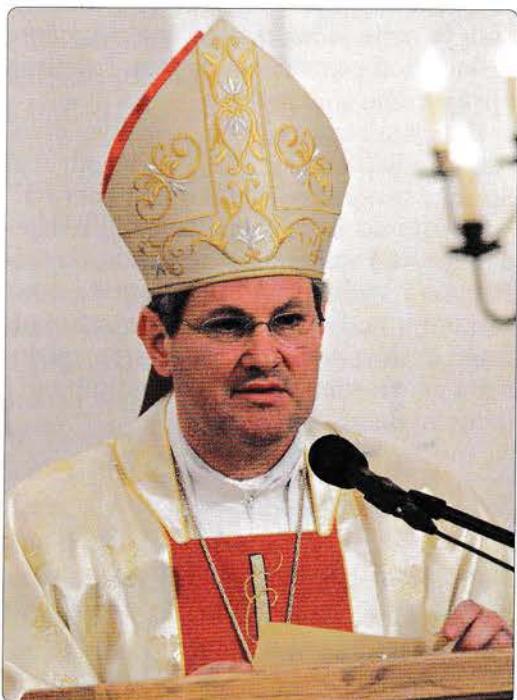
mislav Subotičanec, župnik župe sv. Mateja u Zagrebu – Dugave, a uime vjernika laika Zagrebačke nadbiskupije Lidija Flegar Jukić, iz župe sv. Blaža u Zagrebu.

Nakon pozdravnih govora novi biskup se svima zahvalio, a u svojoj zahvali je rekao: »Neću danas davati velika obećanja. Svjestan sam situacije u Crkvi i u društvu, sa svim njezinim lijepim i mučnim obilježjima. To je moja, to je naša Crkva i društvo. Nemam drugo vrijeme i drugu prigodu. I tu želim učiniti ono što bude u mojoj moći – živjeti, raditi i moliti s vama i za vas, draga braćo i sestre... I bez obzira što će život donijeti, uvijek ću u vjeri reći: ›Blagoslovljen bio Bog!‹«

Čestitamo i preporučamo ga u molitve!

MONS. VLADO KOŠIĆ, SISAČKI BISKUP

Una, Česma i Odra, Lonja i Sunja, Glina i Korana, obilježeno je tragovima bremenite i teške povijesti ljudi ovog kraja. Osnivanje nove crkvene jedinice ima posebno pastoralno i crkveno značenje.

Svečanost otvaranja Biskupije i ustoličenja održana je u Sisku 6. veljače 2010., u crkvi Uzvišenja Svetog križa, koja je od župne crkve izrasla u katedralu nove biskupije. Svečanost je predvodio novoinvenovani biskup nove biskupije – mons. Vlado Košić. A sudjelovali su kardinal Josip Bozanić, kardinal Vinko Puljić, nadbiskup i metropolit vrhbosanski, apostolski nuncij mons. Marijo Roberto Cassari, donedavni naslovni biskup mons. Nikola Eterović, tajnik Biskupske sinode u Rimu, mons. Marin Srakić, nadbiskup i metropolit đakovačko-osječki i predsjednik HBK-a te brojni nadbiskupi i biskupi, prezbiteri i đakoni, redovnici i

Dekretom *Antiquam fidem* pape Benedikta XVI. od 5. prosinca 2009. iznova je uspostavljena drevna Sisačka biskupija. To je biskupija sv. Kvirina, biskupa i mučenika.

Prvim biskupom obnovljene biskupije imenovan je mons. Vlado Košić, kanonik prepozit Prvostolnog kaptola zagrebačkog. Time je jedno kanoničko mjesto ispraznjeno, prвostolnica je osiromašena, ali je nova biskupija obogaćena upravo osobom koju smo izgubili.

Nova biskupija je nastala odcjepljenjem dijela Zagrebačke nadbiskupije, a sjedište joj je u Sisku. Za sjedište biskupa Grad Sisak je darovao zgradu koja je nekoć bila vlasništvo Prvostolnog kaptola zagrebačkog. Novoobnovljena biskupija bit će u sastavu Zagrebačke metropolije. Područje plemenite sisačke biskupije natapaju mnoge rijeke: Sava, Kupa i

redovnice, bogoslovi i sjemeništaru, redovnički kandidati i kandidatice i veoma velik broj razdražanih vjernika i laika. Bili su prisutni i predstavnici drugih Crkava i vjerskih zajednica, predstavnici državnih, županijskih, gradskih, općin-

skih i vojnih vlasti. Također su bili prisutni i gosti i uzvanici iz susjednih prijateljskih zemalja.

Kardinal Bozanić je pozdravio biskupa Košića, kao onog koji preuzima biskupsku katedru i koji je ustoličen kao prvi biskup iznova ispostavljene Sisačke biskupije. To je »baština drevne Sisacije, Crkve svetog biskupa i mučenika Kvirina«.

Nova biskupija, kao dar koji silazi od Oca, započinje svoj povijesni hod i dogodila se o 50. obljetnici smrti blaženog Alojzija Stepinca, pa njegovoj zaštiti i nebeskom zagovoru svetog Kvirina povjeravamo novu Crkvu sisačku – rekao je u pozdravnoj čestici kardinal Josip Bozanić.

U svemu bilo je tridesetak biskupa i nadbiskupa, a u homiliji je mons. Košić je rekao: »Od danas je sva crkva Kristova u Sisku. Biskup je samo čovjek, ali s njim je Gospodin Isus.« Izmolio je i molitvu koju je prije jedanaest godina prigodom biskupskog posvećenja izrezao i zapisao i preporučio se u molitve.

U organizaciji slavlja proslave otvorenja sudjelovali su KUD-ovi s područja Sisačke biskupije i župni dječji zborovi.

Čestitamo novoimenovanom predsjedatelju na katedri Sisačke biskupije, čestitamo i vjernicima, sa željom da nova biskupija bude pravo žarište vjere, kulture i svakog duhovnog bogatstva, na dobro i porast vjere u samoj Biskupiji, ali i u cijeloj našoj domovini.

Moći sv. Kvirina u riznici zagrebačke katedrale

Katedrala u Sisku

USPOSTAVA BJELOVARSKO-KRIŽEVAČKE BISKUPIJE

Dana 20. ožujka 2010., čitanjem apostolskog pisma svetog oca Benedikta XVI. pod svečanim misnim slavlјem uspostavljena je nova Bjelovarsko-križevačka biskupija. Zareden je njezin prvi biskup – mons. Vjekoslav Huzjak i uveden u pastoralnu službu Biskupije.

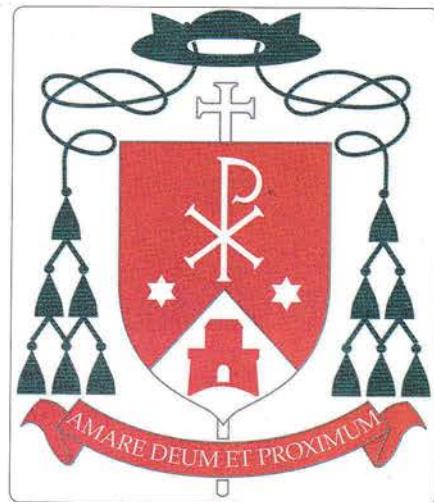
U središnjem parku ispred katedrale svete Terezije uređen je prostor za misno slavlje. Apostolski nuncij mons. Mario Cassari pročitao je nalog o imenovanju prvog biskupa novopostavljene biskupije. Predvoditelj i glavni zareditelj je bio kardinal Josip Bozanić. Svečanosti su prisustvovali i vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić i brojni biskupi i svećenici, iz domovine i inozemstva.

Simboličnim sjedanjem na katedru u katedrali novi biskup je preuzeo brigu za Crkvu bjelovarsko-križevačku.

Nakon misnog slavlja i nakon mnogih izrečenih čestitki i pozdrava i dobrih želja od biskupa, svećenika, redovnika i od vjernika riječ zahvale

izrekao je i novi biskup i sve pozvao da budu sol zemlje i svjetlost svijeta.

Mons. Vjekoslav Huzjak rođen je 25. veljače 1960. u Jalžabetu, kraj Varaždina. Studirao je u Zagrebu i Rimu. Zareden je za svećenika 1986. Bio je kapelan u Mariji Bistrici šest godina i župnik u Zagrebu, u

župi Savica-Šanci. Magistrirao je u Rimu i doktorirao. Od 1999. je tajnik Hrvatske biskupske konferencije i 2002. imenovan monsinjorom. Za biskupa je imenovan 5. prosinca 2009.

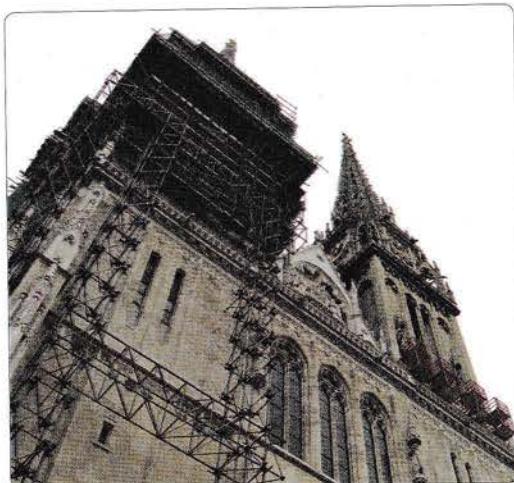
Bjelovarsko-križevačka biskupija je nastala dijeljenjem Zagrebačke nadbiskupije, iz koje je izdvojeno sedam dekanata. Sjedište je u Bjelovaru, a postojeća župna crkva svete Terezije Avilske uzdignuta je na stupanj i dostojanstvo katedrale. Crkva Sv. križa u Križevcima uzdignuta je na dostojanstvo konkatedrale.

Čestitamo novom biskupu te njemu i novoj biskupiji želimo Božji blagoslov!

Zvonimir Rukavina, dipl. inž. grad.

OBNAVLJANJE KATEDRALE U 2009. GODINI

Zimski prekid rada na kraju 2008. godine bio je kratak, tek da se proslave Božić i Nova godina 2009.

Krajem 2008. godine započeti su radovi na izradi pomoćnih konstrukcija za skelu južnog zvonika.

Početkom 2009. godine snijeg je pokrivaо katedralni trg, a bilo ga je i na katedrali, no to nije smetalo montere »Metalinga« iz Siska da uspješno izvode rade. Radovi su nastavljeni na izgradnji temeljne platforme skele za južni zvonik. Toplji dani korišteni su za sidrenje platforme i ispitivanje sidara.

Odbor je nastavio s radom u siječnju. Trebalo je pratiti rade na katedrali, a i one koji su se odvijali u radionicama.

Zvonimir Rukavina, dipl. inž. grad., mons. Vladimir Stanković, dr. Ivo Podhorski, dipl. inž. grad., na izlasku iz kule, spremaju se za obilazak gradilišta.

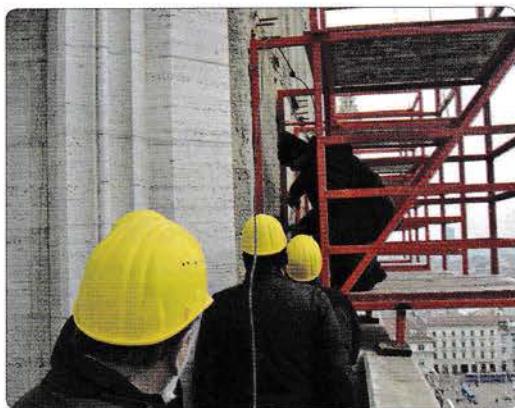

Na objektu je pregledan svaki element konstrukcije za platformu skele. Obliskovno složeniji dijelovi zida snimani su na objektu, neposredno s postavljanjem čelične konstrukcije. Mjere projekta su uspoređivane, uskladivane i po potrebi prilagođavane objektu.

Inženjeri projektanta, izvođača i investitora pratili su svaki korak kod izvođenja temeljne platforme, zbog velike važnosti za nastavak gradnje skele južnog zvonika.

menarsku radionicu »Stipe Lucić«, u Svetu Nedelju, gdje su se proizvodili kameni elementi za obnovu sjevernog zvonika.

U kiparskoj radionici izrađivali su se modeli za elemente kamene plastike sjevernog zvonika.

Stipe Lucić, vlasnik kamenarske radionice, prihvatio je modele za elemente kamene plastike. Uz predaju modela dan je i iscrpan komentar u vezi izrade kamenih elemenata i upute o konačnoj obradi kamenih formi.

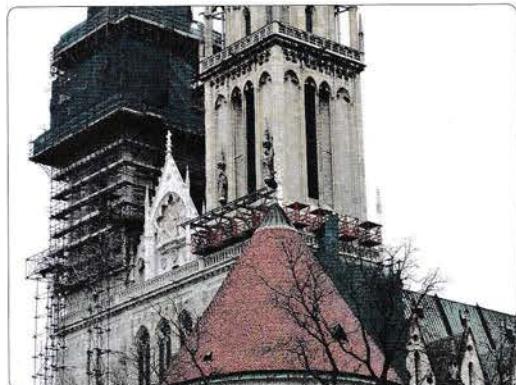

Komisija odbora, mons. Vladimir Stanković, Silvije Novak, prof., Ivan Duraković, ak. kipar restaurator, mons. Mijo Gabrić, dr. Zorislav Horvat, dipl. inž. arh., pregledavaju modele u dvorištu katedrale. Prihvaćeni modeli otpremljeni su u ka-

Osim potrebe za modelima kamene plastike trebalo je u radionici, uza složene kamene dijelove objekta, zbog složenosti konstrukcije, rješavati i konstruirati neke njene dijelove, i tako dopunjavati izvedbeni projekt za obnovu. Ta se potreba pojavila kod konstrukcije baldahina nad trećom galerijom tornja. Stari kameni elementi, skinuti s katedrale, složeni su na podu radionice. Kipari su izradili modele za nedostajuće dijelove konstrukcije, a to je projektantu i izvođaču omogućilo da lakše definiraju neke dijelove konstrukcije, što je bilo teško izuzetih mjeru na objektu.

Na objektu temelj skele južnog zvonika je napredovao i pomoćne konstrukcije za montažu postavljene su na sve četiri strane.

Odbor je u veljači, na radnoj sjednici, proslavio rođendan svog predsjednika mons. Vladimira Stankovića. Na slici sa svečanosti, slijeva: dr. Zorislav Horvat, dipl. inž. arh., dr. Ivo Podhorsky, dipl. inž. građ., Zrinka Oštrić, dipl. inž. arh., mons. Vladimir Stanković, Damir Foretić, inž. građ., mons. Mijo Gabrić, Silvije Novak, prof. i Zvonimir Rukavina, dipl. inž. građ.

Komisija odbora je redovito obilazila kamenarski pogon i kontrolirala proizvodnju kamenih elemenata za obnovu

sjevernog zvonika, kao i gotove elemente spremne za isporuku.

Za montažu elemenata temeljne platforme skele korištena je autodizalica. Podizani su čitavi elementi platforme, već

spojeni na tlu, i montirani na predviđeno mjesto na tornju. Takvim načinom rada taj zahtjevni i teški posao na visini olakšan je i ubrzan.

Na objektu su postavljeni elementi platforme skele i s južne strane zvonika. Do južnog zvonika se išlo preko prve galerije sjevernog zvonika, pa kroz timpanonsku kućicu među zvonicima.

Projektant skele, Želimir Frančišković, dipl. inž. grad. i šef gradilišta Miloš Peča-

Glavni akteri u tom poslu na slici, sdesna: šef gradilišta Miloš Pečanac, stroj.

nac, stroj. teh. bili su u stalnoj koordinaciji i suradnji, jer se projektom nije mogla predvidjeti svaka udubina i svaka izbočina na objektu, a skela je morala obuhvatići čitav zvonik na najbolji mogući način, funkcionalno za izvođenje radova obnove.

teh., projektant skele Želimir Frančišković, dipl. inž. građ., tehnički rukovoditelj »Metalinga« (dole) Paško Vrbat, dipl. inž. stroj., monter Elvis Hođić, monter Miroslav Levanč, nadzorni inženjer Zvonimir Rukavina, dipl. inž. građ. i monter Ešaf Šahinović.

Proljetno vrijeme omogućilo je da se na objektu izvode i drugi radovi obnove.

Sa sjeverne strane zvonika skela nije mogla proći u istoj ravnini s preostalim trima stranama. Tu je trebalo skelu podići čeličnim stupovima na viši nivo.

Prsten temeljne platforme skele južnog zvonika obuhvatio je čitav zvonik.

Jedan od poslova bila je obnova sjevernog pročelja sjevernog zvonika, od tla do prve galerije. Tamo je izvađen sav dotrajali kamen, predviđen projektom za zamjenu.

Pročelje je preštokano i priređeno za ugradnju novog kamena.

Ukrasi, kamena plastika, bili su oštećeni i predviđeni uglavnom za restauriranje. Za zamjenu su bili predviđeni samo neki vegetabilni dijelovi.

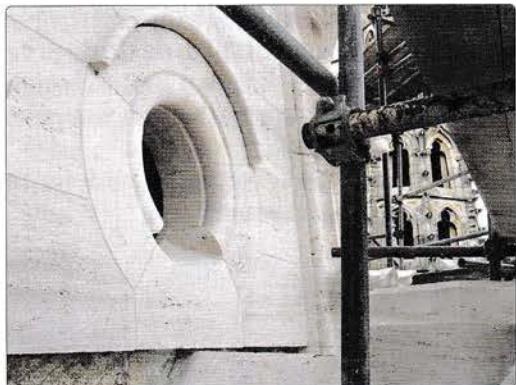
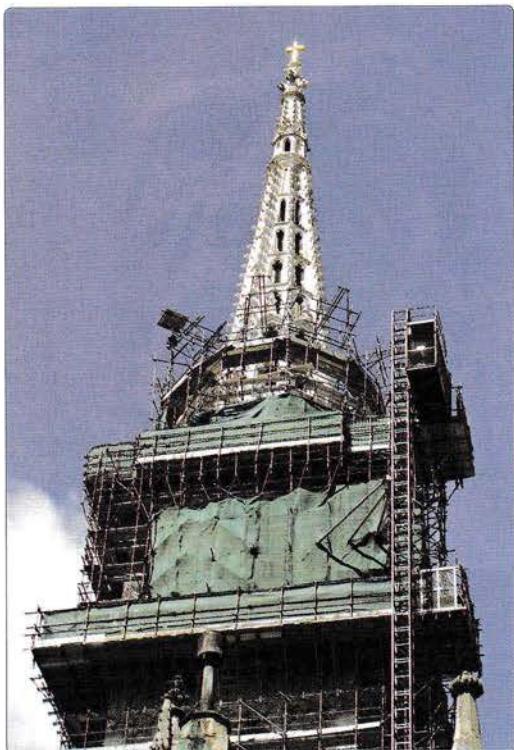
Vrlo izražajne glave maskerona u dva reda na tom dijelu pročelja bile su različito oštećene, ali je odlučeno da se sve obnove restauratorskom metodom i da se ni jedna glava ne mijenja novom. Posao je bio zahtjevan. Kipari restauratori su ga veoma dobro izveli.

Kiparsko restauratorski radovi, kao i izrada modela za nedostajuće dijelove kamenе plastike, povjereni su akademskim kiparima restauratorima Ivanu Durakoviću i Goranu Kopreku. Oni su vrlo struč-

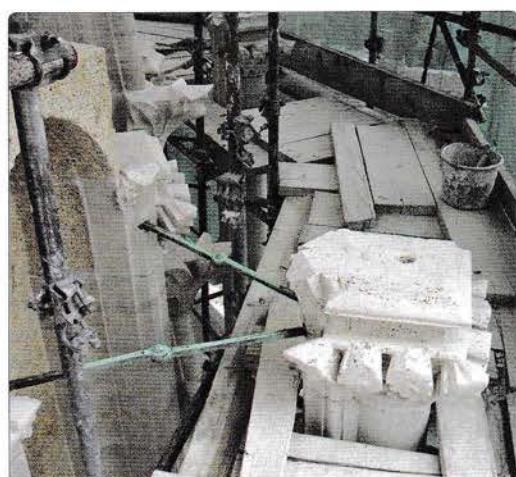
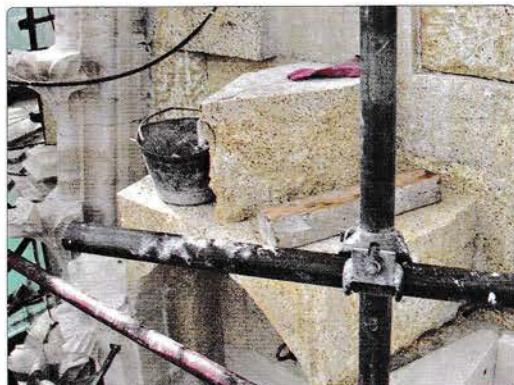

no izvodili radove, tako da je komisija bez primjedaba preuzimala gotovi posao.

Iznad treće galerije, na osam strana osmerokutnog tlocrta, u zidu zvonika, uzdižu se niše. Uz rubove niša, ugrađeni u zid, uzdižu se stupovi. Nasuprot niša, s

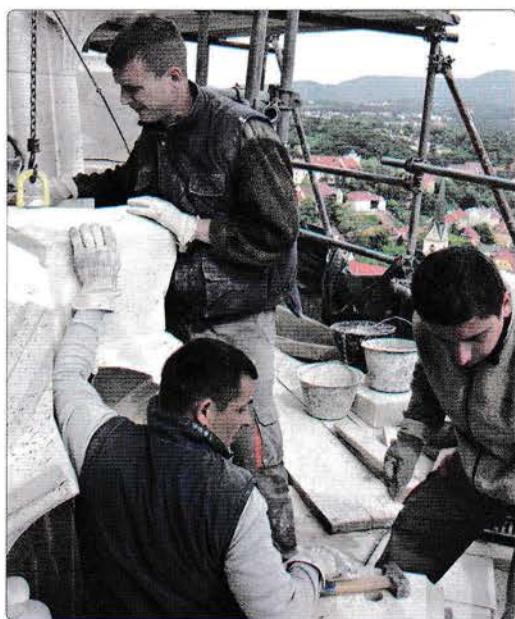
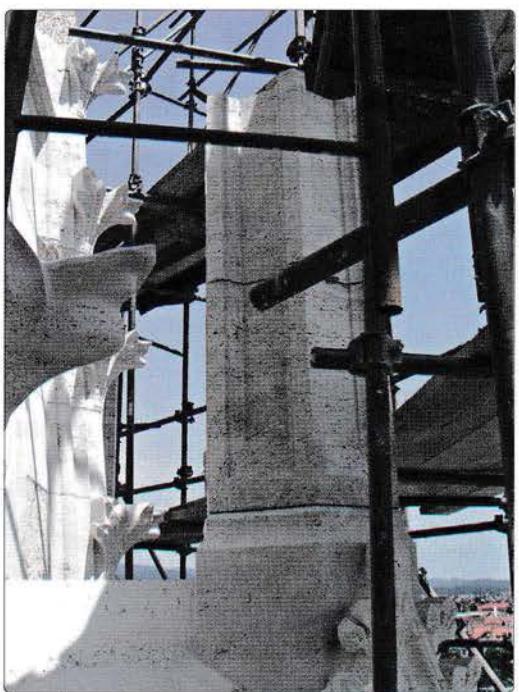
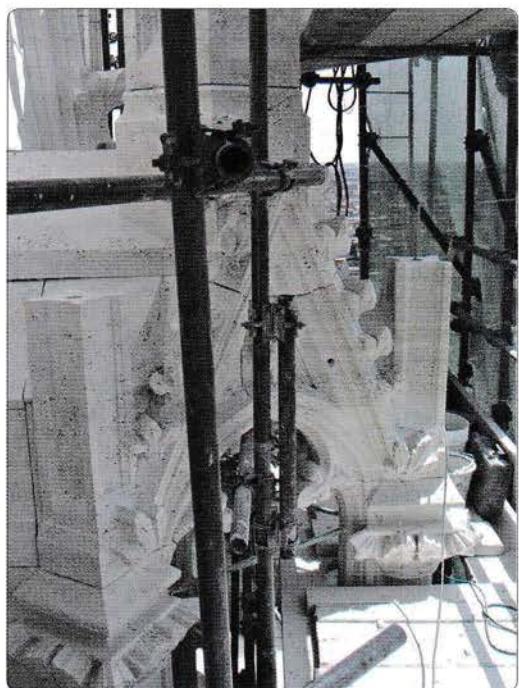

Kamenarski radovi izvodili su se iznad treće galerije, 75 m iznad tla.

Dotrajali kamen je demontiran, a zid tornja priređen je za ugradnju novog kamena. Najtanji ugrađivani komadi imali su debljinu 8 cm, a najveći (rigalice treće galerije) bili su dugi 180 cm i široki gotovo 1 m, a teški blizu 1500 kg.

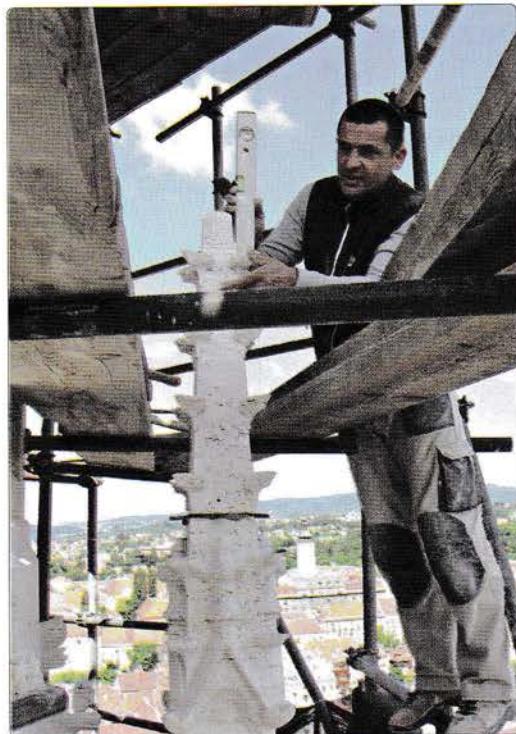
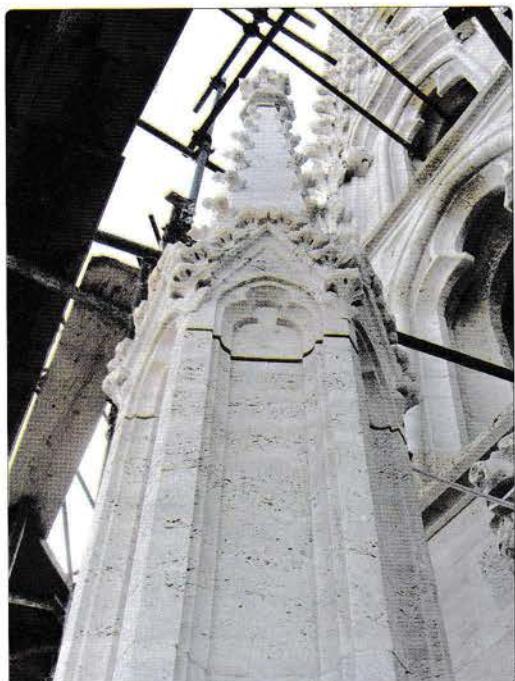
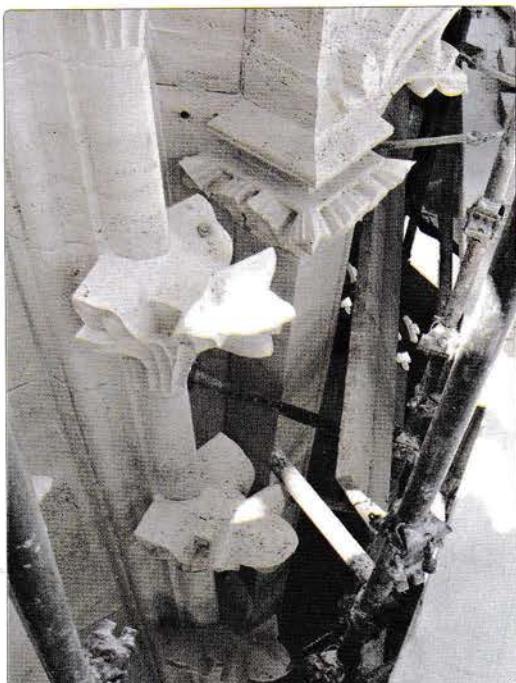
Obnovljeni zid sjevernog zvonika iznad treće galerije.

ograda galerije, također se uzdižu stupovi. Stupovi završavaju kapitelima, na koje se oslanja kameni baldahin, koji povezuje ogradni stup s tijelom tornja.

Jozo, Tomislav i Ivica ugrađuju baldahin nad trećom galerijom.

Nad baldahinom uzdiže se stup, a ispod baldahina obilje kamene plastike.

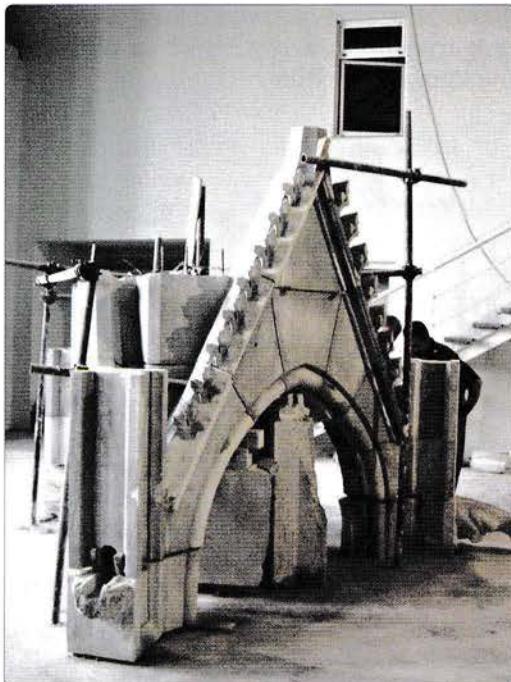

U kamenarskoj radionici kipari su radili na rješavanju velikog baldahina. Njegovo je mjesto ispod treće galerije, a povezuje uglovni stup nad drugom galerijom s tijelom tornja.

Trebalo je izraditi modele za kamenu plastiku velikog baldahina, ali i neke dijelove samog baldahina, koje je bilo teško nacrtati i izraditi iz mjera s objekta.

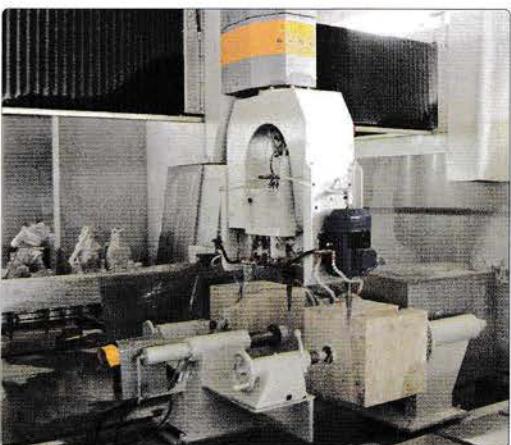
Novi komadi za obnovu izrađivani su najmodernijim strojem, laserskom kopir-

Stup nad baldahinom ukrašen je fijalom, a na vrh fijale Tomislav Capan, voditelj kamenarskih radova, postavio je završni ukrasni vrh.

kompjuterski programiran model ili sken modela, koji stroj može sam napraviti od postavljenog modela pod skener stroja. Taj stroj je vrlo precizan i ima velike mogućnosti obrade kamena. Kada se uputi, praktično može raditi 24 sata. S obzirom na preciznost stroja vrijeme ručne obrade komada je skraćeno, nakon što se skine sa stroja, ali na većim figurama za ručnu obradu potrebno je i mjesec dana.

Dr. Zorislav Horvat sa Stipom Lucićem i Draženom Slakom, poslovodom radionice, pregledava obradu jednog komada kamene plastike, i daje upute kako komad treba u konačnici izgledati.

kom vođenom kompjuterom. Za taj stroj nije potreban model za »pipanje«, već

Figure rigalica, kameni listovi i cvjetovi su impresivni i izazivaju divljenje.

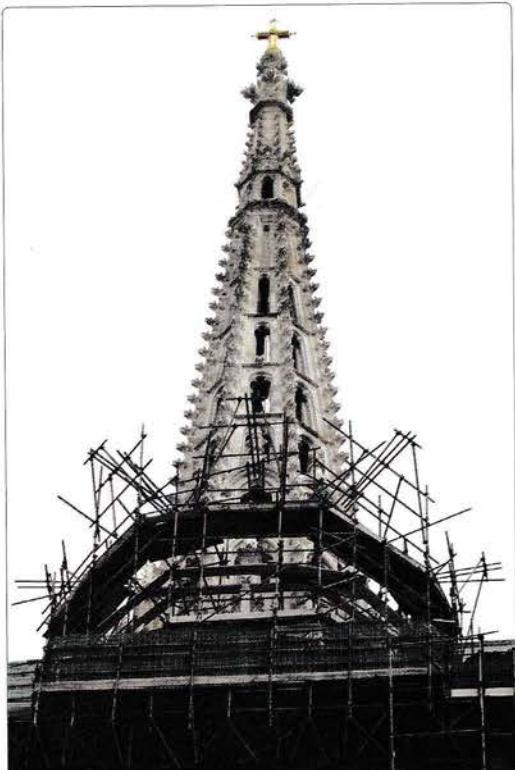

Na obradi figura i druge kamene plastike radilo je više mladih kipara, među kojima je bilo i nekoliko djevojaka. Mlade kiparice su velikom voljom i ljubavlju ustrajno obrađivale kamen. Nije ih smetala ni prašina ni tvrdoča kamena. Pod njihovim rukama kameni zmajevi su oživljavali, a cvjetovi se otvarali, da bi ukrasili obnovljenu katedralu.

Kad Stjepan Katanica, Štef obradi kamen, kao da mu udahne dušu. Njegov

posao je uzoran, a komadi koje on obradi mogu poslužiti kao primjer za obrađivanje kamene plastike.

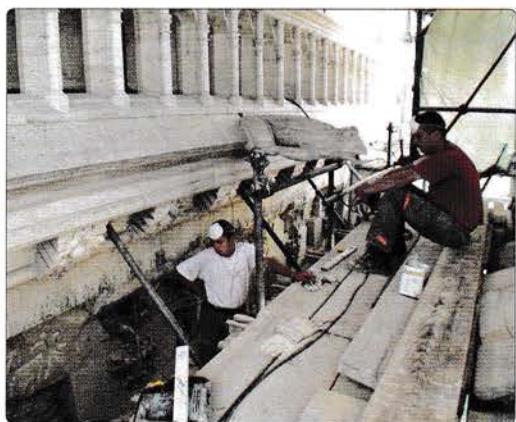
Obrađeno kamenje ugrađivano je na sjeverni zvonik katedrale. Na mjesto ugradnje dolazili smo dizalom, unutar njim gusanim stubištem i penjući se željeznim ljestvama po skeli. Trebalo je doći do svakog kamena i pregledati ga, posao prihvati ili dati primjedbe i upute kako da se dovrši.

Odgovornost i zalaganje kod svih sudionika u poslu, od projektiranja i proizvodnje do ugradnje i konačne obrade dali su sjajne rezultate.

Obnovljeni dio sjevernog zvonika iznad treće galerije.

Ekipa kamenara je, nakon završene jedne faze posla nad trećom galerijom, prešla na uređivanje sjevernog pročelja sjevernog zvonika od prve galerije do tla.

Dotrajala gromobraska instalacija katedrale nije podnijela gromove za jednog nevremena. Nastale su štete na elek-

Dr. Zorislav Horvat, dipl. arh. i Zvonimir Rukavina, dipl. inž. građ u visinama na sjevernom zvoniku pregledavaju radove.

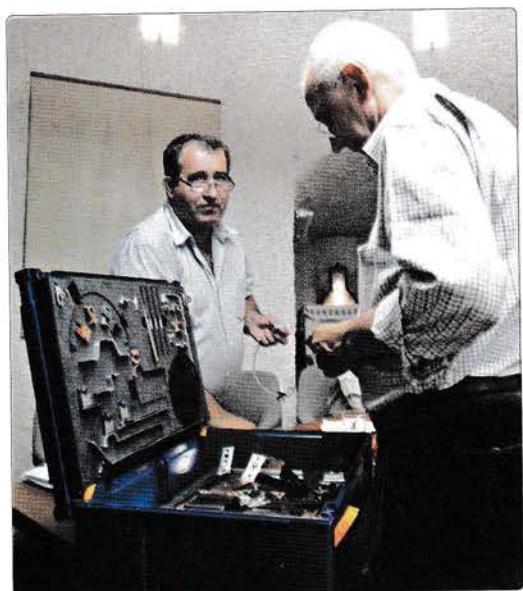

troničkim uređajima u katedrali i na protupožarnom sustavu katedrale. To je bilo konačno upozorenje da se gromobranski sustav mora obnoviti. Odluka je donesena na sjednici kojoj je prisustvovao i rektor katedrale mr. Josip Kuhić. Mr. Kuhić upoznao je Odbor i sa problematikom dotrajalosti vitraja na lađama katedrale, što za posljedicu ima slijevanje oborinske vode po zidovima u katedralu. Prihvaćen je i prijedlog za sanaciju vitraja.

Izrađen je projekt obnove gromobranske instalacije katedrale i projekt obnove vitraja.

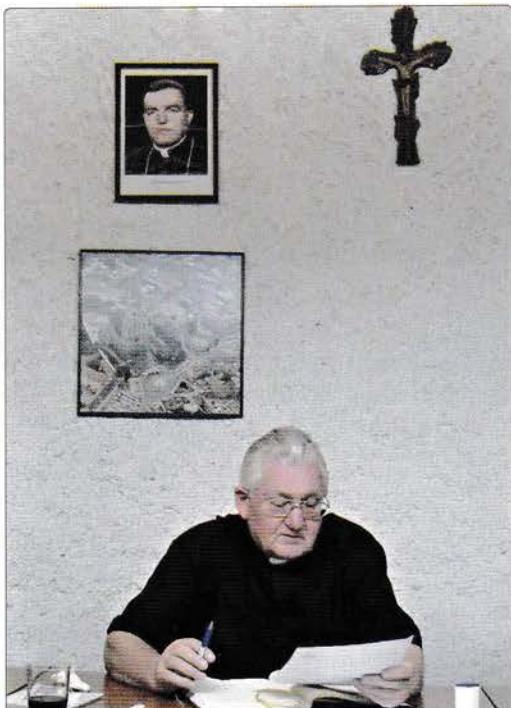
Posao izrade nove gromobranske instalacije i novog uzemljenja dobila je tvrtka »Mislav elektro«, višegodišnji izvođač električnih radova na katedrali. Trebalo

je izabrati najprikladnije materijale za instalaciju, što se posebno odnosilo na njen nadzemni dio po objektu. Stanko Lončar, dipl. inž. el., donio je Odboru uzorku elemenata gromobranske instalacije, pa nije bilo teško odabratи. Dogovoreni su detalji na zemlji i na objektu, tako da je obnova gromobranske instalacije mogla započeti.

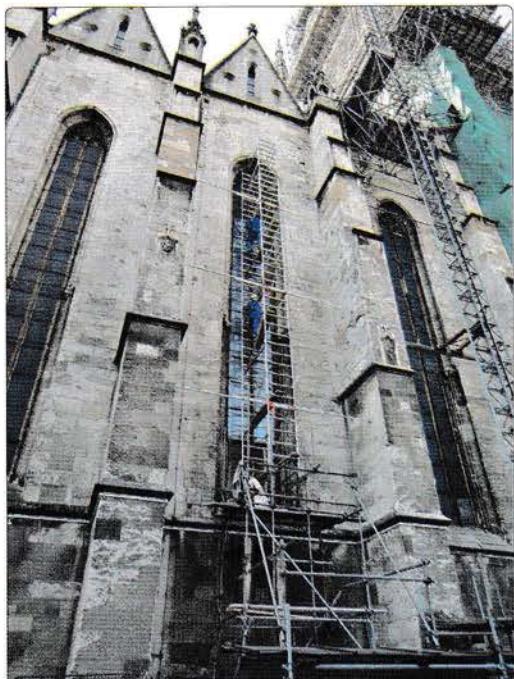
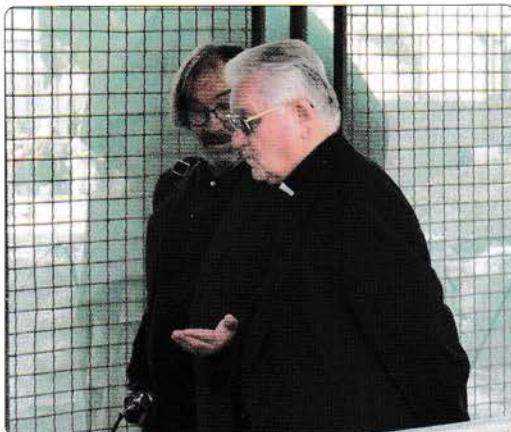
Pomoć u saniranju posljedica udara groma pružio nam je Josip Attila Thes, tvrtka »Mareton«, doniravši katedrali programabilnu sklopku prepumpne stanice protupožarnog sustava katedrale.

Diskusiju o obnovi vitraja zaključili smo dobivanjem prethodne dozvole Za-

voda za zaštitu spomenika kulture i prirode. Predsjednik Odbora mons. Vladimir Stanković vodio je svu koordinaciju poslova obnove katedrale.

Mons. Vladimir Stanković sa Silvijem Novakom, pročelnikom Zavoda vodi razgovor o tekućim poslovima.

Skela je postavljena. Prvi vitraj je demontiran, odozgo prema dolje.

Napredovali su radovi na gromobranskoj instalaciji. Majstor Alojz postavio je vodove uzemljenja, a i dodatne plastične provodne cijevi za elektroinstalacije.

Rovovi su zatrpani i betonirani, kao priprema za asfalt. Prije betoniranja Stanko Lončar, dipl. inž. el. pokazao je članovima Odbora, mons. Miji Gabriću, mons. Vla-

Odbor je posjetio radionicu vitraja. Članovi odbora vidjeli su radove na obnavljanju vitraja.

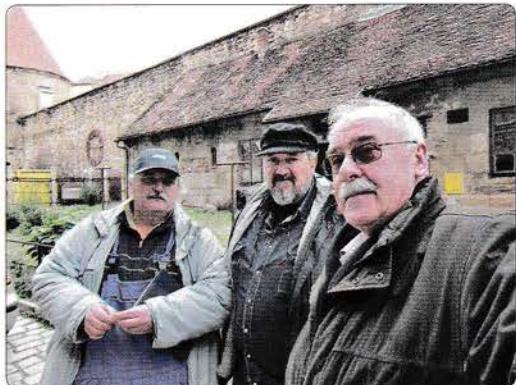
Boris Milić, vlasnik radionice i Branimir Dorotić, ak. slikar, pokazuju mons. Miji Gabriću mogućnosti zaštite vitraja na objektu. Konačno je dogovorenog da se vitraji ugrade na način kako je to bilo izvorno rađeno, a bez posebne zaštite.

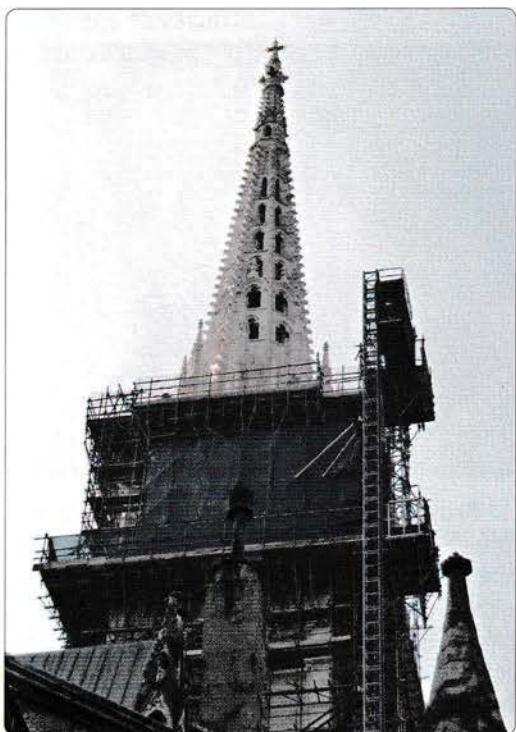
dimiru Stankoviću, Damiru Foretiću, inž. grad. i Zrnki Oštrić, dipl. inž. arh., da je sve potrebno stavljen u rovove.

Prva obnovljena stakla stigla su do katedrale. Silvije Novak, mr. Josip Kuhić, rektor katedrale i dr. Zorislav Horvat čekaju na istovar.

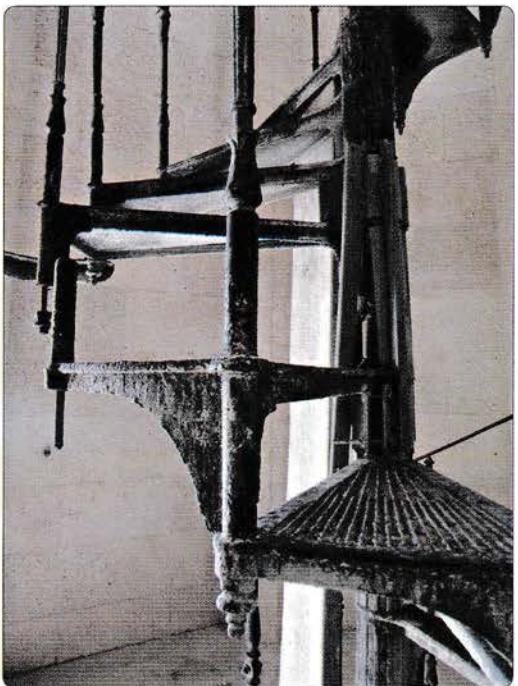
Boris Milić, Branimir Dorotić i Zvonimir Rukavina razgovaraju o ugradnji vitraja.

U zvoniku katedrale od druge do treće galerije postoji gusano bravarsko stubište. To stubište od treće galerije ide još 10 m prema vrhu, a onda dalje do pod vrh zvonika, podno križa, postoje na zidu bravarske ljestve.

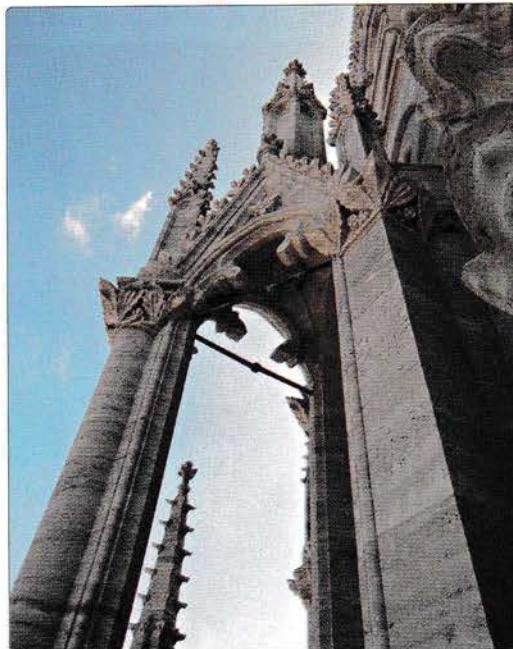

Stubište je oštećeno i potrebno ga je obnoviti.

Zbog jake korozije, na jednom mjestu se raspuknuo srednji nosivi stup. Nedostaje više vertikalnih šibaka ograde, a propalo je i nekoliko gazišta. Ivan Kranjčević, dipl. inž. stroj., snimio je stubište i napravio projekt obnove.

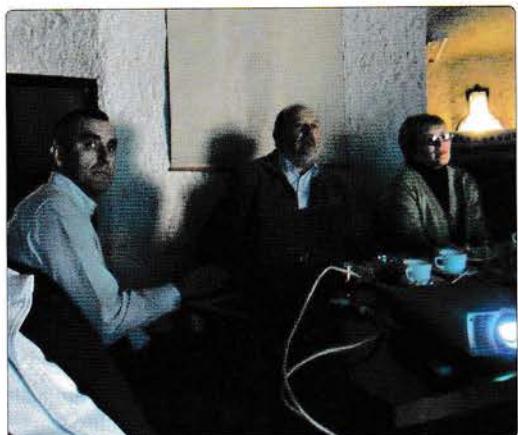

Temeljna platforma za skelu južnog zvonika je napravljena. Odlučeno je da

se projekt skele za južni zvonik preinači i prilagodi za postojeću katedralnu cijevnu skelu.

Projektant Frančišković, s ljudima iz »Metalinga«, šefom gradilišta Pećancem i Košutić Milošem, dipl. inž. stroj., pregledao je još jednom objekt i postojeću skelu.

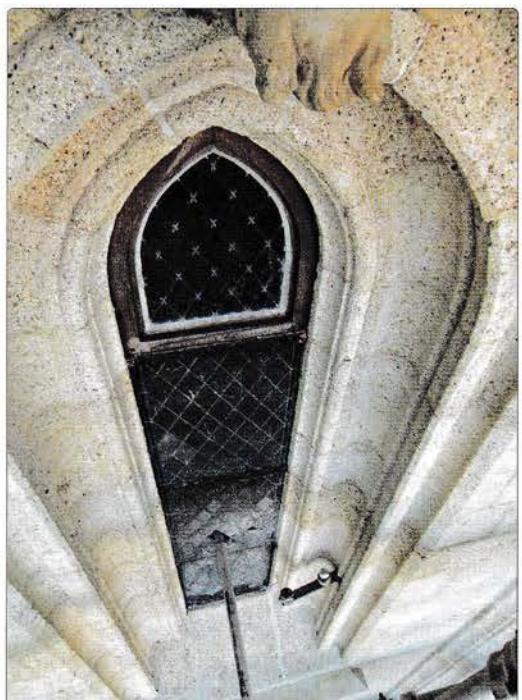

Projekt je prilagođen postojećem stanju. Projektanti, Gordana Vujnović, dipl. inž. građ., Želimir Frančišković, dipl. inž. građ. i Slaven Novinc, dipl. inž. građ., prezentirali su Odboru novi projekt skele, s katedralnom skelom od cijevi slobodnog sastava.

Radovi na obnovi sjevernog pročelja sjevernog zvonika, od prve galerije do tla, napreduvali su i trebalo ih je pregledati i preuzeti.

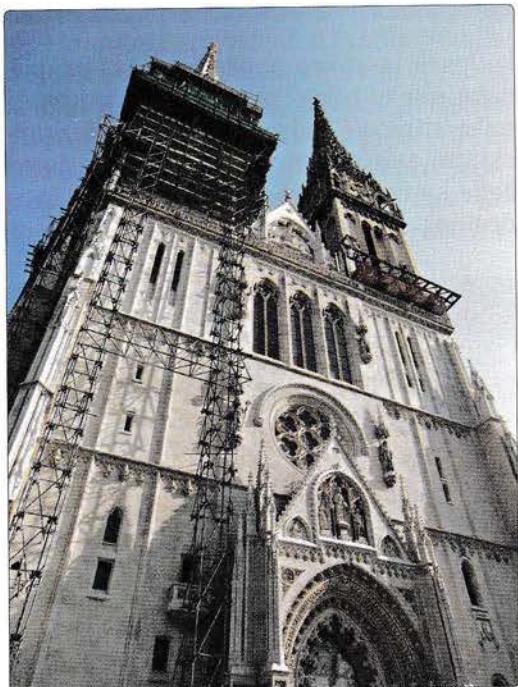
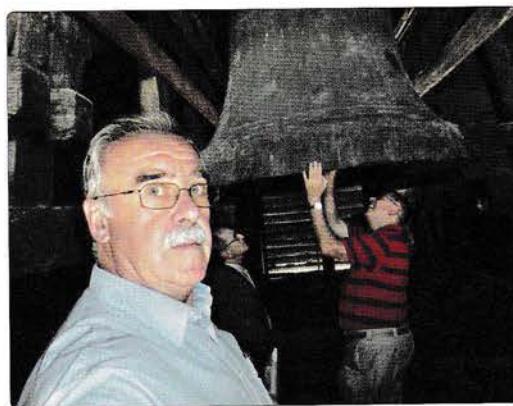
Dr. Zorislav Horvat, dipl. arh. pregleđava radova ispod prve galerije i kod maskerona, s Ivanom Durakovićem, ak. kiparom restauratorom.

Posao je dobro napravljen, pa primjedaba nije ni bilo. Trebalo je još napraviti neke sitnice i hidrofobizirati kamen, pa skinuti zaštitnu mrežu sa sjevernog pročelja sjevernog zvonika. Još 400 m² katedralnog zida je obnovljeno.

dovoljiti sve potrebe zvonika, a trebalo bi poslužiti i za vožnju posjetitelja.

U južnom zvoniku je prije sedamdesetak godina postavljeno dizalo za vožnju od tla do prve galerije. To dizalo je potpuno dotrajalo i nije za obnovu.

Mons. Mijo Gabrić zauzimao se da nađe sponzor za gradnju novog dizala u južnom zvoniku. To bi dizalo moralo za-

Pregledali smo prostor zvonika i naručili arhitektonsko-građevinski projekt. Naručen je i strojarski projekt za dizalo kod tvrtke »Otis«.

Ponovno se je s kamenarskim radovima nastavilo na visini, kod treće galerije sjevernog zvonika. Radovi su izvođeni na dijelu objekta od druge do treće galerije.

To je bio možda najteži i najzahtjevni dio radova na katedrali. Nad velikim uglovnim stupom iznad druge galerije trebalo je postaviti veliki kameni baldahin, koji spaja stup s tijelom tornja. Trebalo je raditi vrlo oprezno i precizno, da svaki komad kamena nađe svoje sigurno mjesto.

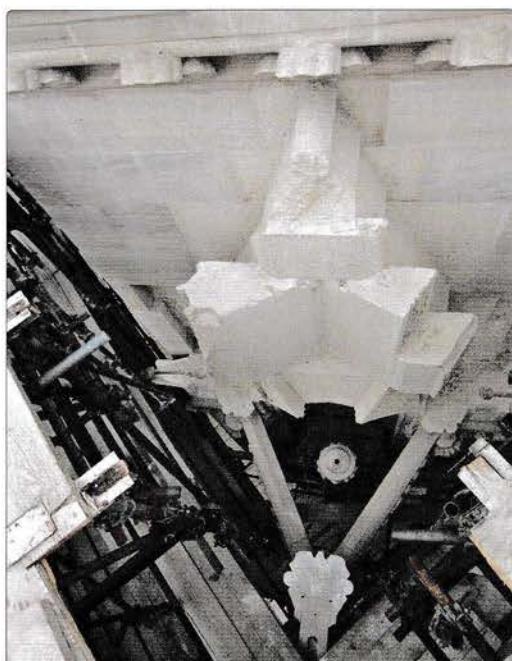

Potkraj godine, u studenome Stipe Lucić imao je posjet gosta iz Italije, Angela Albanija, vlasnika tvrtke »Omag«, koja je proizvela strojeve kojima se obrađuje kamen za katedralu.

Mons. Vladimir Stanković, Stipe Lucić i Angelo Albani obilaze rade na katedrali.

Vidjevši što smo napravili u našoj obnovi katedrale, gospodin Albani bio je ponosan na svoje strojeve.

Krajem godine još se radilo na vitrajima. Veselili smo se svakoj novoj pošiljci stakla iz radionice.

Hladno vrijeme otežavalo je radove na otvorenom, a kada je pao snijeg, radovi na otvorenom su zaustavljeni.

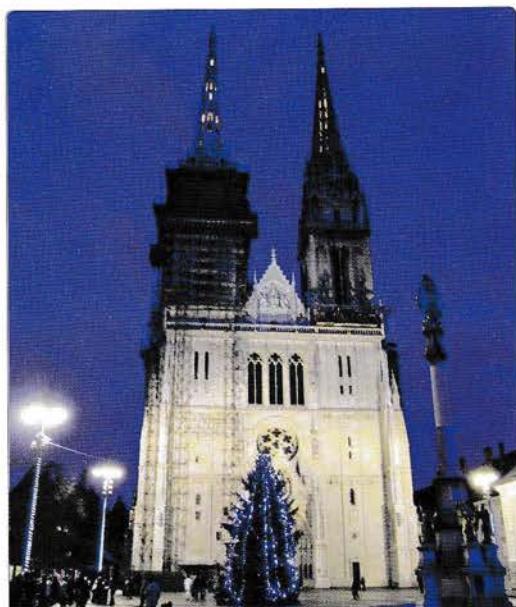

Tijekom godine najviše radova obnove obavljeno je na sjevernom zvoniku, ali je dio radova obavljen i na južnom zvoniku. Količine izvedenih radova u 2009. godini:

- Demontaža (otklesavanje) dotrajalog kamena između druge i treće galerije na sjevernom zvoniku $77,71 \text{ m}^3$, a na sjevernom pročelju, od prve galerije do tla $12,22 \text{ m}^3$ i na južnom pročelju južnog zvonika $9,88 \text{ m}^3$, ukupno $99,81 \text{ m}^3$.
- Montaža (ugradnja) novih kamenih komada na sjevernom zvoniku od druge do treće galerije $85,81 \text{ m}^3$, a na sjevernom pročelju sjevernog zvonika od prve galerije do tla

$12,22 \text{ m}^3$ i na južnom pročelju južnog zvonika $2,36 \text{ m}^3$, ukupno $100,39 \text{ m}^3$.

- Otklesano je, izrađeno i ugrađeno na sjevernom zvoniku od druge do treće galerije 59 tašela, na sjevernom pročelju sjevernog zvonika 32 tašela, a na južnom pročelju južnog zvonika 53 tašela, ukupno 144 tašela.
- Završni dio posla na obrađivanom dijelu objekta je fugiranje i hidrofobizacija cijele površine, a to je na sjevernom zvoniku između druge i treće galerije napravljeno na površini od $193,04 \text{ m}^2$ i na južnom pročelju južnog zvonika od prve galerije do tla na $163,08 \text{ m}^2$, ukupno $356,12 \text{ m}^2$.
- Kipari su izradili 143 modela za kamenu plastiku sjevernog zvonika i rekonstrukciju dijelova malog i velikog baldahina. Hidrofobizirali su gotove dijelove sjevernog zvonika. Radili su na čišćenju i konsolidiranju 13 vegetabilnih ukrasa i šest glava maskerona na sjevernom pročelju sjevernog zvonika.
- Skelari su na sjevernom zvoniku demontirali $352,00 \text{ m}^2$ skele iznad treće galerije, a na južnom zvoniku su montirali temeljnu platformu za skelu južnog zvonika, koja je težila $22.773,00 \text{ kg}$.

Izgled katedrale krajem godine, nakon što su obavljeni godišnji poslovi obnove.

Goran Koprek i Ivan Duraković

RESTAURATORSKO-KONZERVATORSKI RADOVI NA SJEVERNOM PROČELJU SJEVERNOG ZVONIKA ZAGREBAČKE KATEDRALE

Voditelji radova:

Goran Koprek, dipl. rest.-konz.-kipar
Ivan Duraković, dipl. rest.-konz.-kipar
 Restauratorsko-konzervatorske radove izvela je tvrtka **MODULOR MODEL d. o. o.**, iz Zagreba.
 U Zagrebu, 4. srpnja 2010.

donjoj zoni zida), 170 metara profilacija i 320 m^2 zidne površine.

Tijekom rada korištene su ranije propisane i provjerene metode izvođenja restauratorsko-konzervatorskih radova na objektu te korištenje materijala po izvedbenim projektima.

UVOD

Zagrebačka katedrala Uznesenja Marijina obnovljena je u neogotičkom stilu nakon razornog potresa prema nacrtima bečkog arhitekta Friedricha Schmidta i Hermana Bolléa. Obnova je trajala od 1880. – 1902. godine.

Kamen koji se koristio pri gradnji vađen je iz kamenoloma u blizini Zagreba (ponajviše u kamenolomima u Bizeku i Vrapču), na jugozapadnim obroncima Medvednice.

Uzroci raspadanja kamena istraženi su za vrijeme obnavljanja katedrale krajem četvrtog i sedmog desetljeća prošlog stoljeća, a opisani su u knjižici L. Marića iz 1938., *Litotamnijski vapnenjak u prirodi i građevini*.

Opsežni restauratorsko-konzervatorski radovi na zagrebačkoj katedrali započeti su 1990. godine, a faze obnove koje su slijedile do danas, obuhvatile su cijelo zapadno pročelje s portalom i sjeverni zvonik, čija se obnova bliži kraju.

Predanim radom velikog broja stručnjaka različitih profila uz nadzor Odbora Zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale i Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode te primjenom propisanih metoda načina obnove, obnovljen je velik dio zagrebačke katedrale od 1990. do danas.

Ufazi restauratorsko-konzervatorskih radova na sjevernom pročelju sjevernog zvonika zagrebačke katedrale (od 0 – 38 metara visine) ukupno su restaurirana 2 medaljona s prikazom vegetabilnog ornamenta i jedan uglovni (veći) medaljon ispod prve galerije, 6 velikih maskerona (koji se nalaze po 3 u redu na 2 nivoa pročelja), 10 medaljona sa stiliziranim prikazom ljiljana (koji se nalaze s lijeve i desne strane uz maskerone i nastavljaju se na slijepa kružišta), 2 klupčice s okapnicom ispod prozora (u

ZATEĆENO STANJE I UZROCI PROPADANJA KAMENA

Prva faza obnove katedrale obuhvaćala je analize ugrađenih blokova kamena, a zatim dijagnozu njegova stanja i utvrđivanja uzroka propadanja.

Kamen zagrebačke katedrale možemo podijeliti u dvije skupine – vapnenci i pješčenjaci (uz vizualno izdvajanje pojedinih varijeteta).

Glavni uzročnik propadanja litavca i litotamnijskog vapnenca utvrđen je pri godom obnove 1938. godine.

Mineraloškim, petrografskim i kemijским analizama kao glavni uzročnik površinskog i pripovršinskog propadanja kamena utvrđena je transformacija kalcijevog karbonata, CaCO_3 , u gips (kalcijev sulfat s vodom – $\text{CaSO}_4 \times 2 \text{H}_2\text{O}$). Do te pretvorbe dolazi uslijed padanja sulfatno kontaminiranih oborina na kamen.

Gips u reakciji s vodom povećava svoj volumen i na taj način razara površinu kamena.

Prema mjeranjima Hidrometeorološkog instituta u Zagrebu od 28. svibnja do 14. prosinca 1956. godine, prosječna mješeviščna količina sulfatnog iona (SO_4^{2-}) u kiši iznosila je 3 mg/l.

Zagrebačka atmosfera je u ono vrijeme godišnje primala 13.800 tona koncentriране sulfatne kiseline. Tada je u Zagrebu godišnje sagorijevalo približno 200 000 tona ugljena bogatog sumporom.

Zagrebačka atmosfera je i danas zagađena sumpornim oksidima (SO_2 i SO_3), u nešto manjoj mjeri.

Tako zagađena atmosfera i oborine uzročnici su propadanja kamena i nastanka crnih korica i krasta obojene čađe.

Crne korice i kraste možemo podijeliti u tri skupine:

- prvom tipu pripadaju crne korice tijesno priljubljene uz površinu kamena,
- drugi tip ispod površine sadrži praškastu tvar,
- treći tip sastoji se od vanjske crne kreste koja se lagano ljušti i otpada – ispod nje se nalazi praškasta tvar, i na kamenu još jedna korica.

U crnim krastama i koricama, praškoj stoj tvari i kamenu ispod korica, uz različita onečišćenja dokazano je prisustvo gipsa.

Gips je dokazan rengenskim, termičkim i kemijskim analizama te optički, u polarizacijskom mikroskopu, kao individualni kristalići.

Kvantitativnim kemijskim analizama utvrđen je postotak gipsa koji je varirao ovisno o mjestu uzorkovanja (16 – 70 %).

Na zapadnoj je strani timpana izbušeno više bušotina, iz kojih su dobivene jezgre za ispitivanje kamena, duljina od 18 – 26 cm promjera 3 cm.

Analize su pokazale da je srednja vrijednost gustoće kamena 2,7 g/cm³.

Analizirani se uzorci odlikuju visokim vrijednostima poroznosti (21,37 – 31,22%) i visokim vrijednostima upojnosti vode (2,10 – 10,92%).

Semikvantitativno su analizirane dubine zagađenosti kamena sa sulfatnim anionom. Dubina zagađenosti varira u širokim granicama, 3,0 – 18,0 cm.

Najviše sulfata sadrži površinski dio svih kamenih elemenata, bez obzira na varijetet kamena.

Najveći udio sulfata (3,96%) detektiran je u površinskom sloju algalnoga litotamnijskog vapnenca.

Na temelju obavljenih analiza i njihovih rezultata, Odbor Zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale zaključio je da se veći dio kamena (konstrukcijskih elemenata, ornamentike i skulpture koja više nije vizualno čitljiva) zamijeni novim adekvatnim kamenom (rimski travertin), ispitanih i sličnih svojstava izvorniku.

ČIŠĆENJE KAMENE PLASTIKE

U dosadašnjoj praksi čišćenja kamene plastike korišteno je nekoliko metoda:

- mikropjeskarenje (s kontroliranim pritiskom zraka i adekvatnim agregatom za pjeskarenje – korundom fine granulacije),
- čišćenje Monumentic pastom (»Dachser« GMBH),

- čišćenje Mohrovom pastom,
- čišćenje kamenih elemenata vodom (koja u određenim intervalima prska elemente kamene plastike dulji vremenski period, 7 – 10 dana).

Čišćenja Monumentic i Mohrovom pastom nisu dala posebno dobre rezultate (na površini kamena ostala je siva patina), dok su probe čišćenja mikro pjeskarenjem pokazale da na vrlo oštećenom kamenu nastaju mehanička oštećenja.

Zadnja gore navedena metoda čišćenja pokazala se najmanje destruktivnom i najučinkovitijom.

Ova metoda prvi puta je isprobana pri-godom čišćenja zapadnog portala 2004. godine, koja je bila primijenjena i za fazu čišćenja kamene plastike pročelja sjevernog zvonika.

Na vodovodnu instalaciju (6 atmosfere), crijevom je bio spojen elektroventil, na čiji je odvod bilo spojeno crijevo iste debljine, duljine oko 10 metara.

U razmacima gdje se nalazila kamena plastika (maskeroni i stilizirani cvjetovi ljiljana) crijevo je prerezano i u spojeve su bile ugrađene T spojnice s osiguračima, na kojima je jedan priključak reducirani, tj. sužen i na njega su bila spojena mnogo tanja fleksibilna crijeva, na čijim su se krajevima nalazile mlaznice za raspršivanje mlaza vode u vodenu maglicu.

Elektroventil bio je spojen na vremenski prekidač, koji je regulirao njegove intervale uključivanja i isključivanja.

Prekidač je bio podešen tako da je tijekom 24 sata na jednu minutu uključivao sustav prskanja, a pauza između dvaju uključenja bila je 15 minuta.

U ovoj fazi čišćenja bila je obuhvaćena kompletna kamena plastika, koja se nalazila na istoj razini skele (3 maskerona i 5 stiliziranih cvjetova ljiljana).

Na svakome kamenom elementu bilo je postavljeno šest mlaznica s prskalicama, kako bi se osiguralo prskanje sa svih strana.

Već nakon drugog dana provođenja postupka crna se korica počela lagano ispirati.

Laganim četkanjem vrlo mekanim četkicama (plastična vlakna) skinut je dio crne korice, a proces natapanja kamena je nastavljen.

Ponavljan je proces tijekom šest dana uz redovitu kontrolu stanja kamene plastike svaki dan, na prethodno opisan način, i odstranjuvani su dijelovi otopljenе korice.

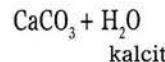
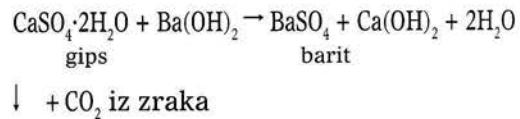
novom metodom

Svako sljedeće natapanje vršilo se nakon prethodnog potpunog sušenja, otprije like nakon sedam dana.

Svrha Lewinove metode je da se neke topljive soli kemijskim putem mogu pretvoriti u gotovo netopljive ili u teže topljive komplekse.

Tim putem mogu se uspješno tretirati sulfati i kloridi.

Lewinova metoda datira iz druge polovine 19. stoljeća, a racionalizirana je potkraj 60-ih godina prošlog stoljeća.

Štetni gips pretvara se u netopljivi barit, a kao nusprodukt reakcije nastaje također netopljivi kalcit koji ima konsolidirajući efekt.

Nakon tretmana barijevim hidroksidom, površina je učvršćena učvršćivačem za kamen, na bazi mješavine monomernih i oligomernih etilnih estera silicijeve kiseline, komercijalnog naziva »Stigokam«.

On djeluje na način da se prigodom natapanja kamena duboko upija u materijal.

Pomoću neutralnog katalizatora između etilnih estera silicijeve kiseline i vlagi

NEUTRALIZACIJA SOLI, KONSOLIDACIJA, REKONSTRUK- CIJA I HIDROFOBIZACIJA

Nakon završenog čišćenja maskerona i medaljona i potpunog sušenja (nakon 20 dana), pristupilo se neutralizaciji štetnih sulfatnih soli na način da se površina zida i ornamentike natapala tri puta otopinom barijevog hidroksida, Ba(OH)₂, tzv. Lewi-

zraka dolazi do reakcije. Pritom se stvara gel silicijeve kiseline i nakon dva tjedna postiže konačnu čvrstoću.

Ne sadrži hidrofobne dodatke, pa pri-godom izvođenja rekonstrukcija u obzir dolaze mineralne žbuke.

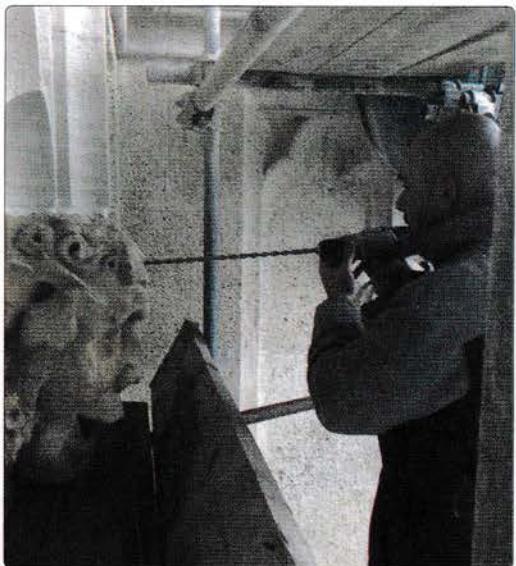
NADOPUNA OŠTEĆENIH FORMI KAMENOM ŽBUKOM

14 dana nakon završetka reakcije na-nešenog konsolidanta na površinu maskerona pristupilo se rekonstruiranju nedostajućih dijelova forme maskerona, medaljona, profilacija i zida.

Rekonstrukcije su izvođene kamenom reparaturnom žbukom (komercijalnog naziva kamena žbuka – »samoborka«), posebno spravljenoj za restauratorske radove na eksterijeru građevina koje sadrže kamene elemente (građevinske i dekorativne) od ranije spomenutih vrsta ka-mena: litotamnijskog vapnenca, siltoznog litotamnijskog vapnenca i raznih drugih vrsta pješčenjaka.

Na tržištu je dostupan u nekoliko osnovnih žućkastih tonova, a moguće ga je tonirati *in situ* anorganskim pigmen-tima.

Odlikuje se visokom čvrstoćom i mo-ćućnošću rekonstrukcije većih nedosta-jućih dijelova lijevanjem u kalupe i kasni-jem apliciranju na predviđena mesta.

Na mjestima gdje su nedostajali veći dijelovi (vegetabilni ornamenti s lijeve i desne strane glave maskerona), dvo-komponentnom epoksidnom smolom (»Bellinzoni«, Italija), učvršćena su si-dra od nehrđajućeg čelika, radi boljeg postizanja što čvršće veze između origi-nala i rekonstruiranih dijelova.

STANJE PRIJE I POSLIJE RADOVA

Rudolf Horvat

PROŠLOST GRADA ZAGREBA

O požarima u zagrebačkoj katedrali pisali smo u Našoj katedrali u broju 7/2002., na str. 20 – 24. Ovaj put donosimo članke o požaru katedrale 1624. g. i o požaru u Zagrebu godine 1645. i 1674., kako ih je opisao Rudolf Horvat u knjizi Povijest grada Zagreba, str. 18 – 21. Tim požarima je bila zahvaćena i katedrala.

POŽAR STOLNE CRKVE U ZAGREBU GOD. 1624.

Na same Duhove 26. svibnja 1624. nadviše se nad Zagrebom teške oblačine. Oko 9 sati na večer bijaše vršak oluje, te gromovi udarahu desno i lijevo. Jedan grom zahvati krov prvostolne crkve zagrebačke. Kako su ljudi iza oluje usnuli, nitko nije ni slutio, da se uslijed munje pojavi požar u prostoru ispod krova stolne crkve. Tamo je vatru polako plamsala sve do 11 sati, kad li plamen probije krov. Naskoro plamen zahvati čitavo krovište stolne crkve, te se visoko dizao u vis. Ljudi bijahu tek u prvom snu, pa nitko nije mogao priskočiti u pomoć. Kada se prestrašeni narod sabrao kod stolne crkve, već je vatru

zahvatila susjedni biskupski dvor, koji bijaše jednokatna drvena zgrada.

Pobožni biskup Petar Domitrović sa strahom opazi, kakva opasnost prijeti glavnom oltaru u stolnoj crkvi. Tada se naime na krovu povrh svetišta crkve visoko u vis dizao golem željezni križ, koji bijaše izvana zaodjenut zlatnim pločicama, te se krasno ljeskao na suncu. Požar je uništil te grede, uslijed čega je križ pao na svod stolne crkve i probio ga svojom težinom. Kroz taj otvor počela je žeravica s krova padati u samu crkvu, te je vatra zahvatila glavni oltar i najbliže crkveno pokućstvo. Biskup se pobojavao, da će izgorjeti monstranca i ciborij, u kojima se čuva presveto tijelo Isusovo. Zato je nagonjao prisutne ljude, neka spase pokaznicu i ciborij. Kad je video, da se nitko ne usuđuje zaći u vatru, onda je sam biskup – gologlav i bosonog, a obučen samo u noćnu haljinu – poletio k oltaru. Neustrašivo je biskup kročio kroz plamen i žeravicu do oltara, gdje je sretno dohvatio posvećeno posuđe. Držeći u jednoj ruci pokaznicu, a u drugoj ciborij, vraćao se biskup kroz vatru, te je izgovarao riječi: »Svrgni, Gospode, na mene srdžbu svoju, a poštedi kuću svoju!« Biskup je sretno izašao iz vatre. Pokaznicu i ciborij pohranio je u franjevačkoj crkvi na Kaptolu. (»Historia collegii societatis Jesu in monte Graeco Zagrabiae siti«, str. 61. Rukopis u kr. Sveuč. Knjižnici u Budimpešti.)

Pokaznice, ciboriji i kaleži. Čuvaju se u riznici katedrale

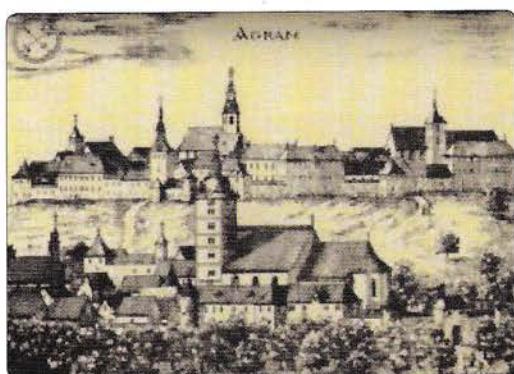
VELIKI POŽAR U ZAGREBU

GOD. 1645.

Na Markovu je trgu imao svoju kuću Ivan pl. Ručić, podžupan zagrebačke županije. Kod njega je stanovao neki đak, koji se opio, te je svojom nespretnošću prouzročio požar 29. ožujka 1645. u 10 sati na večer. Kako je upravo duvao silan vjetar, prenio je vatru na krov crkve sv. Marka, koji je bio pokriven hrastovim dašćicama. U ono su doba sve kuće u Zagrebu bile pokrivenе slamom, trstikom ili drvom. Kamogod je dakle vjetar sa krova crkve sv. Marka prenio zapaljene hrastove dašćice, svagdje je buknula vatra. Za pola sata bijaše u plamenu cijeli grad Zagreb, izuzev kapucinski samostan i crkvu bl. Djevice Marije.

Crkva svete Katarine

Stari Zagreb

Požar je zagrebačke građane zatekao u prvom snu. Kada se tko probudio, već je gorio krov na njegovoј kući. Mnogi su ljudi jedva spasili goli svoj život i ono odijelo, što je tko u brzini mogao na sebe navući. Drugi su kroz prozor i kroz vrata bacali na ulicu posteljinu, rubeninu, živež i nešto pokućstva. Ipak se i od toga malo spasio, jer su ulice bile tjesne, pa je vatra sa krovova padala na spomenute stvari.

Vatra je zahvatila i sve isusovačke zgrade, poimence: njihovu gimnaziju, samostan, sjemenište sv. Josipa i krasnu crkvu sv. Katarine. Isusovci su crkveno posuđe s rubeninom i misnim odijelom spasili, jer je nad sakristijom izgorio samo krov, dok je unutrašnjost od poža-

ra spasio svod. Naprotiv je sama crkva postradala iznutra i izvana, te su preostale samo gole stijene. Jednako se desilo s isusovačkom gimnazijom i sjemeništem. Isusovci su svoje novce, knjige, spise, odijela i rubeninu nosili u pivnicu i u knjižnicu. Žalibože ni to nisu mogli spasiti, jer je vatra spalila drvena vrata, kroz koja je plamen dopro u pivnicu. Onđe je izgorjelo sve, što su Isusovci u pivnici prenijeli. Požar je dapače u pivnici zahvatio bačve, koje su izgorjele, pa je tako propalo oko 600 vedara finoga vina, koje se prolilo u pepeo. A knjižnica je imala na uglu otvoreni prozorčić, što nije opazio nitko osim požara, koji je ovuda prodro u unutrašnjost, gdje je sve spalio. Veći je dio isusovačkoga samostana izgorio do temelja. Preostao je samo noviji dio, koji se nalazio između crkve sv.

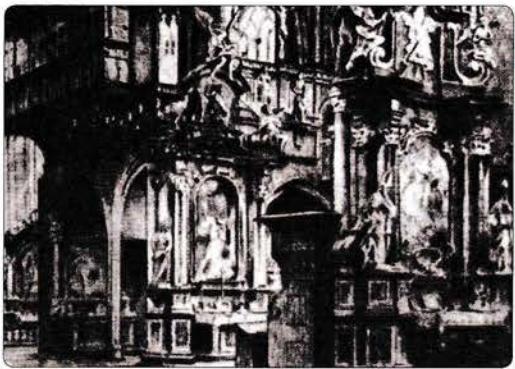
Katarine i kule na uglu isusovačkog vrta. Ovdje je izgorio samo krov, dok je pošteđena ostala unutrašnjost, gdje je bila kuhinja, blagovaonica, zajednički muzej (tj. učionica) i dvoje sobe. Računalo se, da je družba Isusovaca tim požarom pretrpjela štetu oko 40.000 forinti.

Kamenita vrata

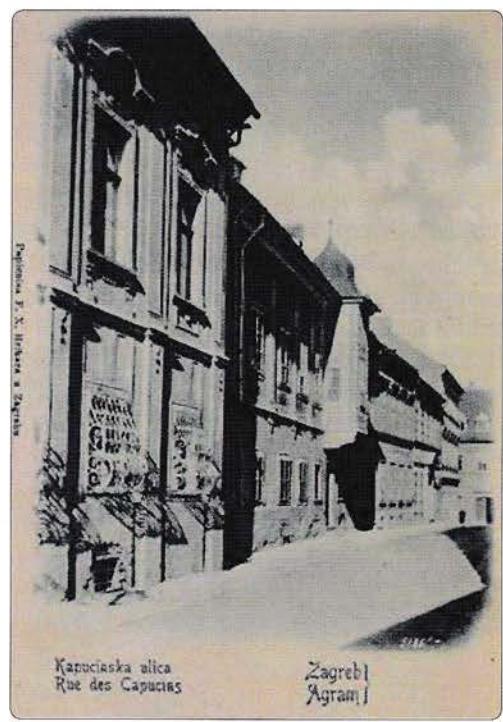
Žestoki je vjetar duvao od sjeverozapada prema jugoistoku. Zato je vatra spaliла Kamenita vrata i susjednu joj veliku četverouglastu kulu. Vjetar je zapaljene drvene dašćice odnio preko Medveščaka na kaptolsku stranu, gdje su izgorjele sve kanoničke kurije na Kaptolu te građanske kuće u Opatovini, Skalinskoj ulici i na Potoku. Vatra je uništila franjevački samostan i crkvu, dok je poštедila župni crkvu sv. Marije i okolišne kućice.

Kako je i katedrala bila pokrivena hrvastovim dašćicama, postao je i njezin krov plijenom strašnoga požara. Izgorjeli su također biskupski dvor i sve kuće u Vlaškoj ulici.

Unutrašnjost stare katedrale

Isusovac, koji je ovu strašnu noć proživio u Zagrebu, opisuje sve to u latinskoj spomenici samostana isusovačkoga, pa dodaje: Kad je nastao dan, pružila se oku prežalosna slika. Između golih zidova stršili su kamini i svodovi pogorjelih kuća. Ulicama su prolazile grupe ljudi svih staze, te su glasno naricali oplakujući svoju bijedu. Što su Isusovci stekli i prošlih 40 godina, to im je propalo u roku od 3 sata. Oni se u prvi čas zakloniše u kapucinski samostan, koji je ostao pošteđen od vatre. Kapucini su gostoljubivo primili Isusovce, koji su kod njih ostali 3 dana. Iza toga se jedan dio Isusovaca nastanio u onom dijelu svojega samostana, kojemu je manjkao samo krov. Ovi su Isusovci svetu misu služili u sakristiji crkve sv. Katarine.

Kazujska ulica
Rue des CapucinsZagreb |
Agram

Drugi se Isusovci razidoše po Hrvatskoj kod svojih prijatelja župnika. Tamo su ostali do jeseni, jer se ionako nije mogla u Zagrebu držati školska obuka.

Martin Lauš, koji je tada bio zamjenik rektora isusovačkoga samostana u Zagrebu, odmah se pobrinuo za obnovu isusovačkih zgrada. On je između kme-

tova na imanjima isusovačkim potražio one, koji su bili vješti tesarskomu poslu. Ovi su tesari izrađivali potrebitu građu za novi krov na isusovačkom samostanu, te na sakristiji i crkvi sv. Katarine. Drvo se nalazilo u šumi Paukov vrh, odakle su ga prevažali u Zagreb. (*Historia collegii societatis Jesu, in monte Graeco Zagrabiae siti*, dio I. strane 123 i 124. Rukopis u sveučilišnoj knjižnici u Budimpešti).

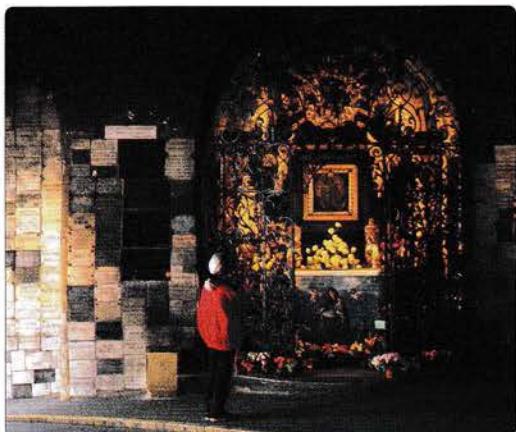
Kmetovi na radu

Gradski je senat održao 31. ožujka 1645. svoju sjednicu, na kojoj je stvorio ove zaključke: Svi kmetovi i podanici gradskog imanja Hrašća imaju odmah doći u gornji grad Zagreb, da odvezu ruševine pogorjelih kuća i da izvrše potrebite izvanredne radnje.

U tu svrhu dobiva gradski špan manji pečat grada Zagreba, kojim će spomenutim kmetovima objaviti ovu njihovu dužnost uz prijetnju, da će morati platiti 12 forinti globe, ako se tkogod ne odazove. Prije svega imaju se obnoviti Kame-

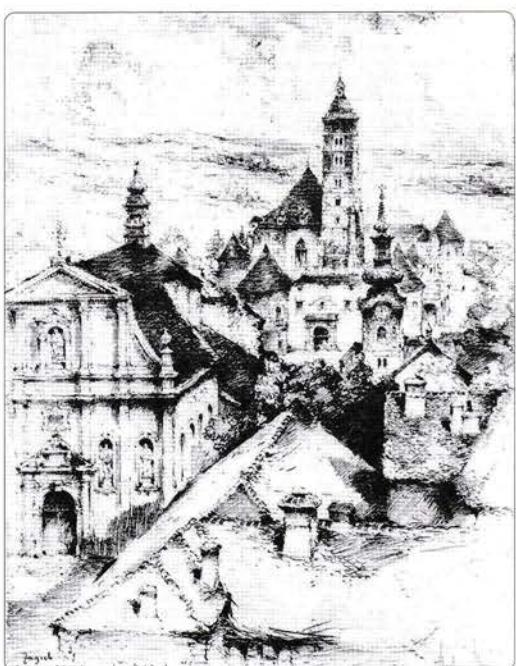

Zlatnici

Majka Božja od Kamenitih Vrata,
zaštitnica Zagreba

nita vrata, jer to traži sigurnost grada Zagreba. Kako je većina građana ostala bez hrane, zaključuje senat, da se ima siromašnjim građanima iz gradskoga hambara podijeliti po jedan vagan prose; gospoda pak senatori dobit će polovicu kvarte (četvrtinke) raži, pomiješane s ječmom. (*Protocolum civitatis Zagrabensis an. 1645., listovi 17. i 18. Rukopis u Hrvatskome državnem arhivu*).

Stari Zagreb

Samostan klarisa u Gornjem gradu

POŽAR U ZAGREBU GOD. 1674.

U kući gradskoga suca Mije Pucaka buknuo je požar 25. lipnja 1674. u 3 sata poslije podne. Vatra je spalila cijeli gornji grad osim isusovačke gimnazije, kajucinskoga samostana i one 3 kuće, koje su bile prislonjene na južni gradski zid između gimnazije i samostana. Izgorjela je krasna isusovačka crkva sv. Katarine, koju su s velikim žrtvama obnovili iza požara od godine 1645.

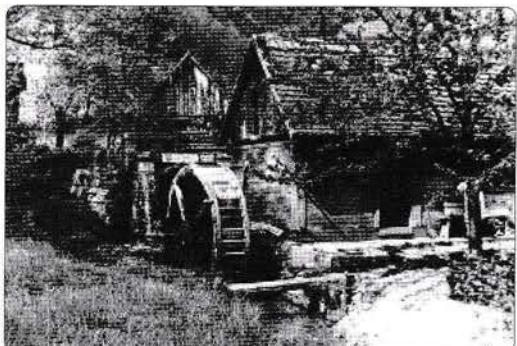

Opatovina

Kraj crkve je nastradao golemi – tek nedavno dovršeni – isusovački kolegij, koji je bio izgrađen u obliku četverokuta, te koja zgrada postoji još i sada, a služi kao vojno zapovjedništvo. Vatra je spalila također isusovačko sjemenište sv. Josipa, koja je zgrada godine 1796. pretvorena u plemički konvikt. Izgorjela je župna crkva sv. Marka i kraj nje župni dvor. Požar je oštetio neke kule i kapelicu sv. Uršule, zatim gradsku vijećnicu, pa opatički samostan Klarisa i njihovu – istom g. 1669. sagrađenu – crkvu presv. Trojstva. Sve je to stradalo u kratkom razdoblju od 2 sata.

Istdobno su dvoboј dijelila 2 žestoka vjetra – sjeverni i južni. Oni su vatru prenijeli na Kaptol i Vlašku ulicu, gdje je izgorjelo mnogo kuća i gospodarskih zgrada.

Na Kaptolu su izgorjele kurije kanonika: Ljudevita Vukoslavića, Mije Šikutena, Matije Stoklasa, Mije Šimekovića, Vuka Križanića, Petra Bundića, Stjepana Seliš-

Mlin na Ribnjaku

čevića, Mije Jambrekovića, Ivana Jantolovića, Mije Rožmana, Matije Ledera i Jurja Brezarića.

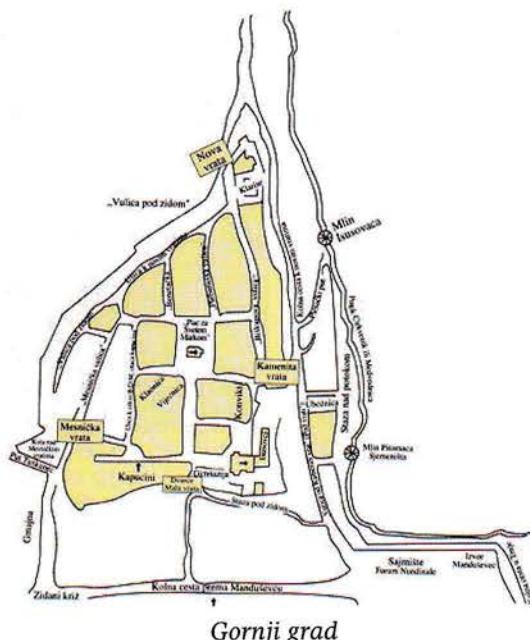
Na sreću je za vrijeme požara počela padati jaka kiša, inače bi vjerojatno izgorio cijeli Kaptol, kako su izgorjele sve kuće u Opatovini. Možda ne bi tako stradala kaptolska općina, da nije u Popovom tornju tik samostana opatica Klarisa eksplodirao tamo pohranjeni barut; on je raspršio zapaljene dašćice na krovu spomenute kule, te ih je silan vjetar prenio na krov samostana franjevačkog. Od velike uzrujanosti, koju su pretrpjeli

prigodom požara svojih kurija, obolješe kanonici Brezarić i Šimeković, te su kratko vrijeme iza toga umrli u jednom te istom, danu.

Kada se sastao hrvatski sabor, zamoliše zastupnici grada Zagreba pomoći za obnovu gradske vijećnice. Sabor je tu molbu uslišao, te je gradskoj općini darovao zemaljski porez (»dica regni«), koji bi imao grad Zagreb kroz 2 godine platiti od svih svojih dobara i kmetova. Gradska je općina zamolila pomoći i od kralja Leopolda I. On je na to gradu Zagrebu oprostio zaostali dug od pristojbe, koju je gradska općina bila dužna plaćati u kraljevsku blagajnu. Taj dug je g. 1674. iznosio do 1200 forinti. Podjedno je kralj odredio, da grad Zagreb ne treba kralju

pošiljati spomenute pristojbe tečajem narednih 15 godina, već neka ih upotrijebi za obnovu svojih crkvi i utvrda.

U svojoj sjednici od 4. veljače 1676. stvorile senat i zastupstvo grada Zagreba ovaj zaključak: Svi građani, velikaši i plemići, koji imaju svoje kuće, gradilišta ili posjede na teritoriju grada Zagreba, moraju i nadalje u gradsku blagajnu uplaćivati pristojbe, kako su im propisane prema kakvoći njihove nekretnine. Tko ne bi htio, mogao ili se pobunio, da uplati ove pristojbe, njemu će iza 3 godine gradska općina zaplijeniti sve nekretnine na području grada Zagreba. (*Zapisnik grada Zagreba za god. 1616.–1672., strana 326, a Zapisnici hrvatskih sabora, knjiga III. strana 289.*)

S. Lina Slavica Plukavec

SVETOHRANIŠTE – TABERNAKUL U ZAGREBAČKOJ KATEDRALI

Dok se obnavlja vanjski plastični zagrebačke katedrale, htjeli bismo približiti samo središte i jezgru njezine unutrašnjosti: svetohranište ili tabernakul.

Tabernakul je latinska riječ koja označuje **svetohranište**, a doslovno znači šatorić. To je srce, najsvetiјe mjesto u prostoru crkve.

Dokumenti II. vatikanskog sabora govore da je Isus na Posljednjoj večeri ustavio euharistijsku žrtvu svoga Tijela i Krvi da ovjekovjeчи žrtvu na križu. Crkvi je povjerio obnavljati spomen-čin svoje muke, smrti i uskrsnuća.

Oltar posljednje Isusove večere u zagrebačkoj katedrali

U Starom zavjetu prisutnost Božju predstavlja je Kovčeg Saveza. Kovčeg je bio obložen i urešen čistim zlatom i okružen kerubinima. Prinosni kruhovi, kao praslika euharistije, čuvali su se na stolu od čistoga zlata. Gospodin je zapovjedio Izraelu da Kovčeg i kruhove uvijek čuvaju u šatoru kao svetištu, zajedno sa svjećnjakom od čistog zlata, na kojem treba gorjeti vječni plamen.

POVIJESNI RAZVOJ SVETOHRANIŠTA

Predsjednik Papinskog vijeća za crkvena kulturna dobra **Mauro Piacenza** istraživao je čuvanje euharistije tijekom povijesti i zaključio da je do 6. stoljeća u crkvi bio samo jedan oltar i imao je značenje **stola Gospodnjega** (*Mensa Domenica*), pripremljenog za slavljenje euharistije.

U vrijeme progona kršćani su slavili euharistiju u katakombama, a posvećeni kruh nakon sv. mise čuvali su u **obiteljskim domovima**, u posudama ili kutijama zvanima **Arca** ili **Arcula**, prikladnim za podjeljivanje pričesti vjernicima.

Crkveni oci prvih stoljeća govore da su i obiteljske kuće služile za slavljenje euharistije. Zvale su se **oratoriјi**, a bile su opremljene za euharistijsko slavlje prema tadašnjim propisima. Blagovalo se prema uputama: »Prostor okadite s nekoliko zrnaca tamjana, zapjevajte Svet i blagujte nakon što učinite poklon Tijelu Kristovu kleknuvši tri puta na koljena.«

Svećenici su nosili euharistiju bolesnicima u platnenim rupčićima, koje sv. Ambrozije naziva **oraria**. Njih su zamijenile zlatne, srebrene, bjelokosne te drvene i glinene posude, nazvane **enklopije**, uz koje se nalazio i evanđelistar. Sprijeda su bile ukrašene Kristovim monogramom, a sa svake strane simbolima i grčkim slovima: Λ i Ω (alfa i omega).

Piksida iz Atene (5. st.)

Konstantinovim ediktom 313. god. prestaže progonstvo kršćana i vjernici su mogli graditi sakralne prostore. Tako je euharistija dobila stalno mjesto u crkvama i bazilikama. Ipak, čuvanje euharistije u obiteljskim kućama zadržalo se je sve do 6. stoljeća. Od sv. Ivana Krizostoma (344. – 407.) doznajemo da se euharistija čuvala i pod obje prilike, a sv. Ambrozije spominje zlatne boćice, **dolium**, u kojima se čuvala Predragocjena Krv Isusova.

U bazilikama i romaničkim crkvama euharistija se čuvala u zlatnim posudicama u obliku golubice, tornjića ili pikside, a visjele su o oltarskom baldahinu ili ciboriju. Zlato je odraz i odsjaj Božanskoga jer se Bog objavljuje obasjan svjetлом i sjajem. Euharistija preobražava sve sudionike dotičući ih zlatnim sjajem Božje slave. Euharistijska vjera postaje umjetnost, a umjetnost ilustrira vjeru, koja se očituje na koljenima, u klanjanjima, uranjanjem u uskrsna otajstva crkvene godine. Pred očima treba uvijek biti horizont vječnosti, zaključuje M. Piacenza.

U gotičkom razdoblju se osim spomenutih zlatnih i bjelokosnih posudica spominju mali ormarići u zidu te mali oltarići lijevo ili desno od oltara.

Od 12. stoljeća su se počele uređivati euharistijske kapele, koje su pružale mo-

gućnost izlaganja Presvetog u pokaznicama ili monstrancama.

Biskup Liègea Robert de Thorote je na zamolbu redovnice sv. Julijane uveo blagdan Tijela i Krvi Kristove za svoju biskupiju.

Papa Urban IV. (1261. – 1264.) odredio je 1263. godine da se blagdan Tijelova slavi u cijeloj Crkvi.

Spomenimo ovdje i euharistijsko čudo u Ladbregu 1411. godine, koje je nakon temeljitog istraživanja pape Julija II. (1503. – 1513.) za javno štovanje odobrio papa Leon X. 1513. godine.

Procesija na Tijelovo 2010. u Zagrebu

Štovanje euharistije izvan sv. mise i blagdan Tijelova povezano je s **tijelovskim procesijama**. Prva tijelovska procesija spominje se 1247. godine, koju su održali kanonici u Liègeu. Papa Urban IV. proširio je tijelovsku procesiju na cijelu Crkvu, odmah nakon ustanovljenja blagdana Tijela i Krvi Kristove 1264. godine. Konačno i definitivno odobrenje potvrdio je 1316. godine papa Ivan XXII. (1316. – 1334.).

SVETOHRANIŠTE NA OLTARU

Najstariji propis o čuvanju euharistije na oltaru nalazimo u pravilima pustinjačaka augustinaca, koja su potvrđena od pape Aleksandra IV. (1254. – 1261.).

Tabernakul na glavni oltar smjestio je pobožni veronski biskup mons. Matteo Giberti i taj način čuvanja euharistije odredio je za svoju biskupiju početkom

16. stoljeća. Zahvaljujući sv. Karlu Bromejskom, euharistija se pod nazivom **Presveti Oltarski Sakrament** iz sakristije premjestila na glavni oltar milanske katedrale. Odredbom pape Pavla V. (1605. – 1621.) objelodanjen je 1614. godine **Obrednik (Ritual)**, u kojem su bili sadržani svi propisi dotadašnjih koncila.

Tridentski sabor (1545. – 1563.) propisao je smještaj svetohraništa u središte glavnog oltara. Takav načina čuvanja euharistije proglašio je papa Benedikt XIV. (1740. – 1758.), u konstituciji *Accepimus*, od 16. srpnja 1746. godine, a to je potvrdila Kongregacija za obrede 16. kolovoza 1863. godine.

SVETOHRANIŠTE U STAROJ ZAGREBAČKOJ KATEDRALI

Prema prikazanu povijesnom pregledu razvoja svetohraništa – tabernakula, u prvotnoj zagrebačkoj katedrali, sagrađenoj u romaničkom prelaznom stilu, možemo zamisliti glavni oltar u obliku romaničkog ciborija ili baldahina s visećom euharistijskom zlatnom golubicom ili tornjićem. Zlatna golubica spominje se i u inventarima zagrebačke katedrale sve do 19. stoljeća.

U najstarijem sačuvanom inventaru, iz 1394. godine, spominje se *ladula* za TIJELO NAŠEGA GOSPODINA. Na poklopcu se spominju dragulji.

Zlatna golubica iz 12. stoljeća

Prema *Antifonaru* zagrebačke katedrale, pisanim u 15. stoljeću u Zagrebu, (MR 10), đakon je u svečanom uskrsnom ophodu nosio Tijelo Kristovo u bjelokosnoj *laduli* (*Corpus Domini in ladula eburnea*).

Prva zagrebačka katedrala bila je 1242. godine uništena u mongolskom pustošenju. Obnovio ju je biskup Timotej (1262. – 1287.). On je dogradio svetište i sagradio glavni oltar 1269., prema tadašnjim crkvenim i stilskim propisima. Glavni oltar bio je ponovno uništen u navali grofa Ulrika Celjskog (1445. – 1456.).

Zagrebački biskup Osvald Thuz (1466. – 1499.), obnavljajući katedralu, izgradio je svod nad razorenim svetištem i podigao velebni oltar, 1489. godine.

Biskup Benedikt Vinković (1637. – 1646.) pisao je o tom oltaru da je tako veličanstven i dragocjen da mu nigdje nije video slična, jer je kao svećenik proputovao Austriju, Štajersku, Ugarsku i Erdelj. Biskup Osvald je uz taj veličanstveni oltar dao izraditi **mali oltar za čuvanje euharistije** i oporučno odredio da bude pred njim pokopan.

U središnjoj apsidi bio je nutarnji dio svetišta. Odande se stubama silazilo u vanjski dio svetišta ili **prezbiterij**, mjesto za svećenike. Ispred glavnog oltara biskup Osvald dao je za kanonike i prebendare postaviti lijepo izrezbarena sjedala i klecalu.

Biskup Luka (1500. – 1510.) pregradio je svetište zidnom ogradom ili emporom. Nad svetištem i u obim pokrajnjim lađama uredio je pjevalište i biskupsku bogomolju. Time je glavni oltar bio posve skriven sve do preuređenja katedrale u vrijeme biskupa Maksimilijana Vrhovca (1787. – 1827.).

U Zagrebu je djelovala **Bratovština Tijela Kristova** od 1615. godine, pri župi sv. Marka. Ona je produbljivala euharistijski život ne samo članova Bratovštine nego i u cijelograđa.

Jozefenističke reforme onemogućile su joj djelovanje.

Simboli u rimskim katakombama

U svibnju 1624. godine, oko 9 sati navečer, udario je grom u katedralu. Iskre su tinjale u drvenoj gredi te se je u noći zapalilo cijelo krovište katedrale. Požar je uništio krovište, preko kojeg je pao gorući križ u svetište i zapalio glavni oltar i najbliže crkveno pokućstvo.

Biskup Petar Domitrović (1611. – 1628.) bosonog je kroz vatru dotrčao do glavnog oltara, gdje je sretno dohvatio ciborij i monstrancu s Presvetim. Držeći u jednoj ruci pokaznicu, a u drugoj ciborij, vraćao se kroz vatru i izgovarao je riječi: »Svrgni, Gospodine, na mene svoju srdžbu, a poštedi kuću svoju!« Sretno je prošao kroz vatru te je pokaznicu i ciborij pohranio u franjevačkoj crkvi na Kaptolu.

Novi glavni oltar, umjesto izgorjelog Osvaldova oltara, podigao je zagrebački biskup Franjo Ergeljski (1628. – 1637.). Oltar je bio drven, bogato pozlaćen, sličan ikonostasu. Dio tog oltara je Ackermanova Bogorodica s Isusom i anđelima, u svetištu katedrale, te oltarne slike Krunjenje Isusovo i Skidanje s križa, u južnoj lađi i sakristiji.

Biskup F. Ergeljski dao je izraditi **kameni tabernakul u zidu** kod glavnog oltara, na strani Evandela. Bio je umjetnički izrađen i ukrašen pozlaćenim kipovima sv. Martina, sv. Stjepana, sv. Ladislava i sv. Emerika. Nad tabernakulom je bio Spasiteljev lik, između dva anđela. Desni anđeo držao je ključeve, a lijevi kopije,

trstiku i spužvu. Na vrhu tabernakula ranjeni je pelikan krvlju hranio svoje mlade. Ispred svetohraništa visjela je srebrena svjetiljka. Do tabernakula su vodile tri kamene stube, koje su stajale i ispred prvotnog svetohraništa, a imale su nečitke natpise prijašnjih biskupa.

Vjernici su se pričećivali na kamenoj ogradi, koju su povezivala dva polustupa, a zatvarala je glavnu svetišnu apsidu. Ispred svetohraništa nalazio se je oltar Posljednje večere.

Zagrebački biskupi provodili su odredbe o čašćenju i čuvanju euharistije prema propisima Tridentskog koncila. Zagrebački biskup Juraj Drašković (1563. – 1578.) osobno je sudjelovao na Tridentskom saboru i potpisao njegove zaključke te je revnovao da se oni provode u stvarnosti. U tu svrhu je održao dvije sinode, a na sinodi 1574. godine je morao osuditi i neke javne osobe koje su nijekale Kristovu nazočnost u euharistiji.

Poznato je da su se u nekim evropskim crkvenim pokrajinama vladari opirali tim provodenjima, budući da su ih zaključci Tridentskog koncila obvezivali štititi crkve od navale krivovjeraca i njihovih nasilnih i nametljivih krivih nauka.

Tridentski sabor, osim što je dopustio vjernicima čestu sv. pričest, propisao je smještaj svetohraništa – tabernakula u središte glavnog oltara. Euharistija se otada časti pod nazivom **Presveti Oltarski Sakrament**.

Uz odredbe Tridentskog sabora, u liturgijskim i pastoralnim pitanjima važnu ulogu imale su **biskupske sinode**. Neki su vladari sprečavali održavanje crkvenih sinoda. Zagrebački nadbiskup kardinal Juraj Haulik nije mogao održati sazvanu sinodu 1860. godine, pa je prva bila omogućena nadbiskupu Antunu Baueru tek 1925. godine.

Sinodske odredbe sadržane su u obrednicima biskupa J. Branjuga i M. Vrhovca.

Juraj Branjug (1723. – 1748.) dao je izraditi 1735. godine ukrase oko sveto-hraništa, s natpisom: *Uz sretnu pomoć i obilnu darežljivost biskupa Jurja II. Branjuga.* Biskup J. Branjug je svoju zauzetost i brigu u duhovnom pogledu pokazao u *Zagrebačkom obredniku*, u kojem je posvetio veliku pažnju čašćenju euharistije. *Obrednik* se odlikuje razboritošću, pastoralnom metodikom i finom psihologijom, a sve je temeljeno na dogmatskom učenju o sakramentima.

Obrednik biskupa J. Branjuga

U *Obredniku* je propisano da se euharistija čuva u dobro zatvorenom čestičnjaku (ciboriju), pokrivenom bijelim plastićem, u svetohraništu – tabernakulu zatvorenim ključem. Iznutra se svetohranište treba obložiti finom tkaninom. Pred svetohraništem treba svijetliti danju i noću uljanica.

Obrednik je obvezivao župnika da na-
stoji raditi na tome da se Presveti Oltarski
Sakrament dolično i pobožno štuje, često
prima, posebice o većim svetkovinama u
godini.

Bolesnicima se Presveto nosilo posebno svećano. Svećenik je nosio Presve-

*Posudica za dijeljenje sv. pričesti – piksida
nadbiskupa Haulika*

to obućen u roketu i štolu ili zaogrnut pluvijalom, uz pratnju gorućih svijeća. Nosio je uvijek dvije posvećene hostije, tako da se i vraćao s Presvetim u crkvu. Putem je molio psalam *Smiluj mi se Bože* ili druge psalme i kantike. Zvoncem se pozivalo župljane ili članove bratovština, gdje su postojale, da također svijećama prate Presveto, tako da se formirala cijela procesija.

Kršćanskom nauku o sakramentima posvetio je osobitu pozornost biskup **Franjo Thauzi** (1751. – 1769.). Svojom pastoralnom instrukcijom uveo je župnička izvješća o duhovnim aktivnostima, s posebnim naglaskom o stanju kršćanskog nauka u župi, s brojem osoba koje su sposobne primati sakramente isповједи i pričesti te brojem uskrsnih pričesti.

Zagrebački biskup Josip Galjuf (1772. – 1786.) okružnicom od 30. ožujka 1773. godine uveo je klanjanje Presvetomu Oltarskom Sakramenu. Osobito su bile lijepo večernjice s molitvama, euhari-stijskim pjesmama i blagoslovom s Pre-svetim.

Jozefinističkim zahvatima zagrebačka katedrala je kratko vrijeme postala »župnom crkvom«, pa su kanonici preuzeli župničke obaveze, koje su se osim ostaloga sastojale u obvezama služenja euharističkih misa.

stičkih slavlja i propovijedanja. Od ranog jutra i radnim danima moglo se prisustvovati misama, prema ljetnom vremenu od 5,45 do 11,30 sati, i zimskom od 6,45 do 12 sati, od kojih je jutarnja (tiha) misa bila slavljenja pred izloženim Presvetim. Poslijepodne bile su kateheze i vespere te, u 16 sati, blagoslov s Presvetim kod glavnog oltara.

Biskup **Maksimilijan Vrhovac** (1787. – 1827.) proširio je Branjugov obrednik i objelodanio novi pod naslovom: *Rituale Romanum Zagrabicense*. Osim novih poglavljia ističu se upute *O pričešćivanju vjernika u vrijeme kuge i rata* te *O kategorizaciji vjernika*.

Vrhovac je otvorio svetište tako da je glavni oltar postao vidljiv vjernicima, jer je bio sakriven raznim pregradama. Opisujući zagrebačku katedralu 1782. godine, opisao je i svetohranište od raznobojnog mramora, smješteno u sredini oltara. Mramorno svetohranište dao je izraditi kanonik kustos Ivan Znika za jubilarnu 1700. godinu, kako piše u natpisu: *Na završetku Jubileja Svetе godine postavljeno je ovo djelo Božanske slave i na čast zaštitnika sv. Stjepana ugarskoga kralja za kustosa Ivana Znike*.

Biskup Vrhovac je ukinuo zagrebački obred. Nakon reforme Josipa II. i ukidanja samostana osnovao je oko 100 novih župa, tako da se i dalje nastavila pastoralna skrb na svim područjima.

Zagrebački nadbiskup **kardinal Juraj Haulik** (1837. – 1869.) uređivao je svetište katedrale od 1847. godine. Osim ostaloga dao je izraditi novi glavni oltar nakon Alagovićeva oltara iz 1832. godine. Tako obnovljenu katedralu opisao je I. Kukuljević 1856. godine. I. K. Tkalić učinio je to 1885. godine, držeći se postojećeg Kukuljevićeva opisa. Tkalić je detaljno opisao svetohranište i precizirao da je J. Haulik zadržao od staroga katedralnog oltara veliki mramorni stol i svetohranište, a ostalo je s raskošnim gotičkim dekoracijama i kipovima crkvenih naučitelja te likovima sv. Petra i Pavla izradio minhenski kipar Anselmo Sickinger.

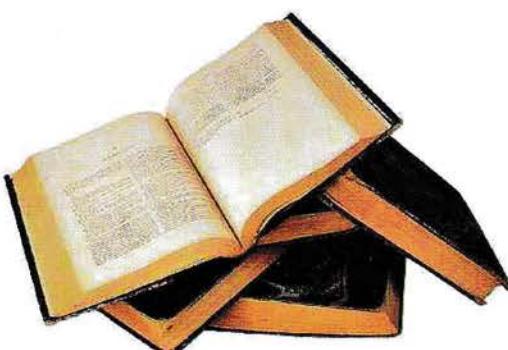
Na desnoj strani svetohraništa bili su kipovi Isusa u Getsemanskom vrtu i pribijevanju, a na lijevoj strani prikazi kako Veronika pruža Isusu rubac i uskrsnuća.

Tabernakul je bio isklesan iz raznobojnog mramora. Bio je ukrašen prizorima iz *Staroga i Novoga zavjeta*, anđelima i drugim dekoracijama. Nad svetohraništem se dizao gotički zabat, na čijem vrhu je stajao lik Krista Učitelja, s otvorenom knjigom i grčkim slovima »Α« i »Ω« (alfa i omega), a povrh je stajalo raspelo.

Pred oltarom je visjela srebrena pozlaćena uljanica, sa slikama BDM, sv. Stjepana i grbom darovatelja te natpisom, iz kojeg doznajemo daju je dao izraditi kanonik kustos Antun Zdenčaj, 1775. godine.

Svetište je zatvarala kamena ograda sa željeznim dvokrilnim vratima u sredini, kod koje su se vjernici pričešćivali. Iz svetišta se silazilo četirima stubama u vanjski dio svetišta. Biskup **Aleksandar Alagović** (1829. – 1837.) dao je 1832. podići novi oltar namjesto dotadašnjeg, trošnog, iz 1632. godine. Novi oltar imao je menzu, oltarski stol, od crnog mramora. Na njega je smjestio novo, obnovljeno svetohranište, od raznobojnog mramora, a na zid je dao oslikati oltarnu sliku Marijina uznesenja. Ukrasi tabernakula spominju se u inventaru krajem 19. stoljeća.

Kardinal J. Haulik mnogo je radio na duhovnoj izgradnji svećenstva i vjernika.

Obrednici biskupa Vrhovca

Spominjemo Bratovštinu Presvetog Srca Isusova i Društvo za sveudiljno klanjanje (1867.), sa sjedištem u samostanu sestara milosrdnica.

Kardinal J. Haulik uveo je zajedničku prvu pričest svih zagrebačkih pravopričesnika, održavši euharistijsko slavlje s propovijedi te osobno pričestivši djecu u župi sv. Marije.

BOLLÉOVA OBNOVA ZAGREBAČKE KATEDRALE

Zagrebačka katedrala je stradala u potresu 9. studenog 1880. godine, u 7 sati, 3 minute i 3 sekunde. Najviše je stradalo svetište, tako da je glavni oltar bio posve uništen, gotovo je bio propao u raspuklinu zemlje. Iz takvog uništenog oltara H. Bollé je izvukao gotovo netaknutu monstrancu s Presvetim.

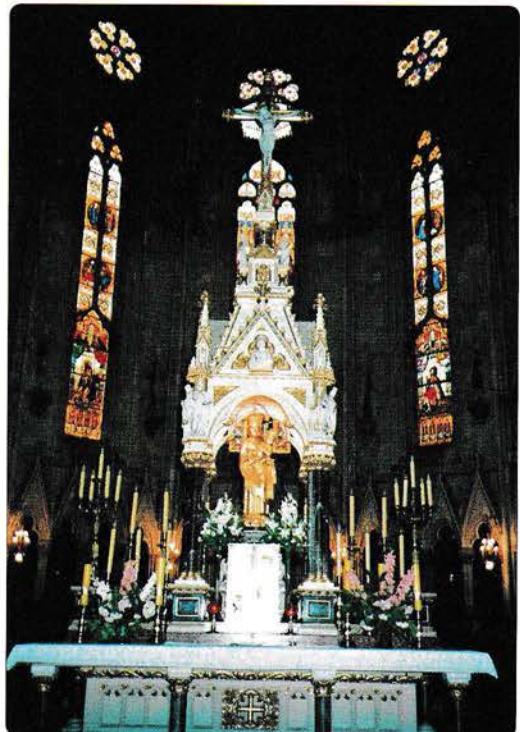
Bogoslužje se nakon potresa obavljalo u župnoj crkvi sv. Marije sve do 1885. godine. Tada je izrađen novi glavni oltar i time je katedrala bila otvorena za bogoslužje, dok je njena obnova trajala sve do 1902. godine.

H. Bollé je planirao svetohranište na glavnom oltaru u skladu sa stilskim i liturgijskim karakteristikama.

Prema tadašnjoj Štiglićevoj *Pastoralnoj teologiji*, u jednoj crkvi su mogla postojati dva svetohraništa. Tako su izrađena svetohraništa na oltaru BDM u apsidi južne lađe i na oltaru Sv. križa, također u južnoj lađi.

Glavni oltar po Bolléovom nacrtu pomaknut je u današnje svetište, tako da je postao vjernicima vidljiv i s najmanjeg kutka unutrašnjosti katedrale. Njegov kameni, monolitni oltarni baldahin podsjeća na romanički baldahin ili oltarski ciborij. Prvotni nacrt sa svečanim tabernakulom zamijenjen je samo malim, **privremenim tabernakulom**.

Stube glavnog oltara su od repantborskog mramora. Donji dio menze i glave stupova su od istarskog kamena, a stupovi od mramora. Glavice baldahinskih stupova, zajedno s križem i svim figuralnim

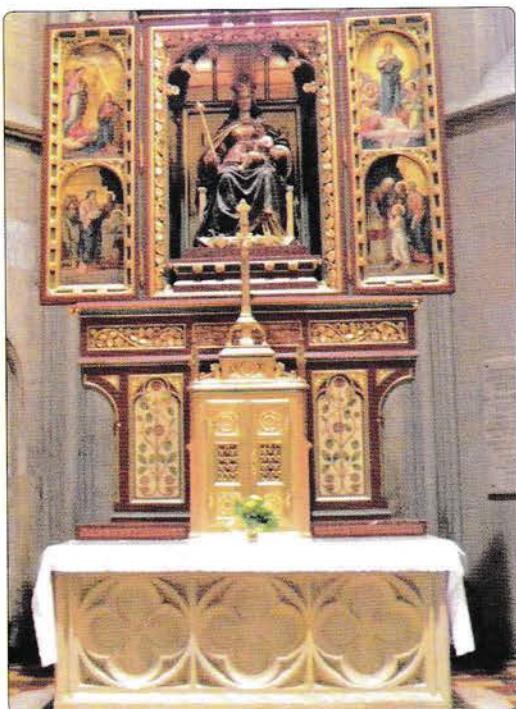
H. Bollé: Glavni oltar

dijelovima, načinjeni su od finog, zrnatog viničkog kamena. Postament za križ, gdje je sada lik Majke Božje Bistričke i do nje- ga klečeći anđeli, izrađeni su od karaskog mramora.

Sve figure: četiri anđela, korpus na križu na vrhu oltara, osam kipova crkvenih naučitelja, dva anđela pod baldahinom izvedeni su po modelima bečkog kipara Josefa Beyera, a isklesao ih je učitelj Obrtne škole Karlo Morak. Dekorativne elemente isklesao je Ignaz Franz, također iz Obrtne škole. Tadašnje Raspelo s ukrasnim kamenovima i peterokrake svjećnjake od zlatne bronce, po Bolléovim nacrtima, izradilo je Produktivno društvo (*Bronze-Arbeiter*) u Beču. Dvanaest manjih svjećnjaka izradila je tvrtka »Sama- sa« u Ljubljani. Okvire za kanonske ploče dogotovio je pojasar F. Turk u Zagrebu.

Oltar BDM Kraljice u apsidi južne lađe, po Bolléovom nacrtu, namjesto baroknog, izrađen je u Obrtnoj školi 1887. godine. Te godine je kardinal Josip Mihalović slavio

zlatni jubilej svećeništva, pa je postavljen i posvetni natpis na latinskom jeziku.

Drveni oltar Majke Božje

Kamena menza oltara BDM potječe iz 13. stoljeća, koju je H. Bollé samo obnovio. Drveni polikromirani i pozlaćeni dio oltara, s kipom Bogorodice s Isusom u naoručju te oltarnim krilima s prikazima iz Marijina života, izrađeni su po Bolléovim nacrtima. Slikane prizore, navještenja, Isusova prikazanja u Hramu, Marijina prikazanja u Hramu i uznesenja Marijina slikao je poljski akad. slikar Epaminondas Bučevski (Buczewski). Polikromiju figura radio je učitelj u Obrtnoj školi J. Bauer, a dekorativnu polikromiju izveo je Ivan Klauzen (Clausen).

Drveni pozlaćeni tabernakul, visine 100, širine 67,5 cm, produžen je 26 cm po oltarnom stolu, po mramornoj ploči debljine 4 cm, postavljene na kameni stol (menzu) visine 110, širine 134 i dužine 248 cm. Tabernakul je ugrađen na mjestu predele, u središtu drvenog dijela oltara, koji je u cijelosti visok oko 8 metara. Po zlaćena dvokrilna vrata tabernakula, vi-

sine 85 i širine 57 cm ukrašena su u gornjim poljima reljefnim osmerolatičnim dvostrukim rozetama, s bogatom sjemenkastom jezgrom što počiva na četiri lista u uglovima kvadrata. U srednjim poljima izrađeni su metalni pozlaćeni motivi na proboj, u stilu heraldičkih ljiljana unutar gotičkih prozoričića. Tabernakul ima sa svake strane drvenu nadogradnju, s tornjićima sa svake strane, te postolje na vrhu tabernakula za oltarni križ, ukrašen cvjetnim motivom. Tabernakul se sve do najnovijeg doba koristio za čuvanje euharistije u Velikom tjednu. U zadnje vrijeme

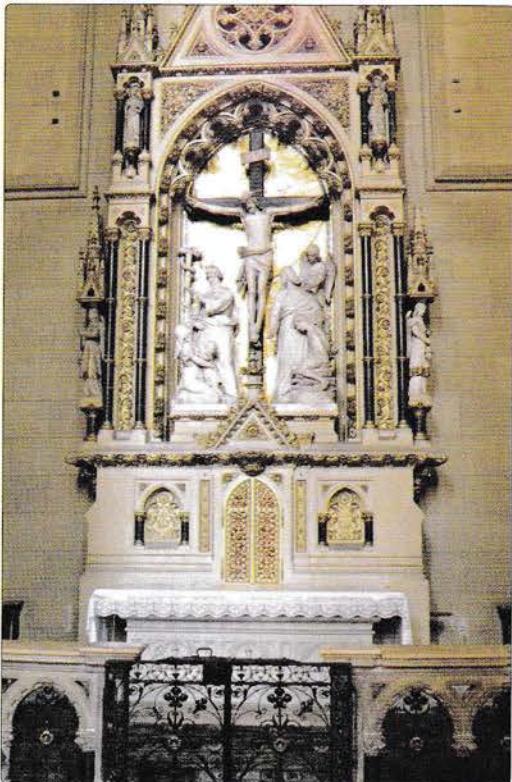

Pozlaćeno sveotahranište na oltaru Majke Božje

se ispred oltara postavlja Božji grob te se Presveto u Velikom tjednu pohranjuje kod oltara Sv. križa i u sakristiji.

Oltar je bio opremljen sa šest svjećnjaka, kanonskim pločama i stalkom za misnu knjigu. Pred oltarom je visjela srebrena svjetiljka za vječno svjetlo, koja je 1915. godine nanovo posrebrena.

Oltar Sv. križa u južnoj lađi, po Bolléovom nacrtu, od bijelog istarskog kamena, izrađen je 1889. godine, namjesto baroknog oltara F. Robba. Stupovi su mramorni, a figure su od kararskog kamena, osim anđela, koji su od istarskog. Korpus na križu rađen je prema Raspelu u bečkoj katedrali, a klesao ga je K. Morak. Zlatni mozaik radila je tvrtka Neuhaus u Innsbrucku. Starozavjetne prikaze Mojšija sa zmijom u pustinji i Abrahamove žrtve modelirao je bečki kipar J. Beyer, a klesao K. Morak. Svjećnjake i okvire kanonskih ploča izradila je tvrtka »Samasa« u Ljubljani. Svjetiljku za vječno

Oltar Sv. križa

svjetlo radila je Produktivna zadruga (*Bronze-Arbeiter*) u Beču. Željeznu ogradi oblikovao je Juraj Hamel (Hammel), nastavnik u Obrtnoj školi.

Tabernakul, visine 97 i širine 67 cm, počiva na kamenoj menzi, visine 100, širine 77 i dužine 230 cm. Dio oltara do zida zaprema također 77 cm u dužini 290 cm. Cijeli oltar visok je oko 7,5 metara.

Vrata tabernakula izveo je bravarski poslovođa i nastavnik Kraljevske zemaljske obrtne škole u Zagrebu Đuro Burić.

Vrata tabernakula su vrlo precizno izrađena, s rubnim tordiranim okvirima, ispunjenim četverolatičnim cvjetovima. Svako krilo vrata podijeljeno je u četiri kvadratna polja, s ukrasima od trolista i četverolista, s četverolatičnim cvjetom u sredini. Gornji dio vrata završava u obliku luka, pa su gornji dijelovi ukrašeni srcolikim tornjićima, s lisnatim i volutastim motivima.

Presveto se čuvalo u tabernakulu sve do 1983. godine. Od 2000. godine pohra-

njuje se u ovom tabernakulu Presveto samo u Velikom tjednu.

Treba naglasiti da je u obnovljenu katedralu nadbiskup ulazio iz Nadbiskupskog dvora u pratnji klerika, prebendara i kanonika. Metropoljski križ nosio je najmlađi kanonik. Na ulazu u katedralu, gdje su stajali gardisti sa spuštenim sabljama o bok, najstariji kanonik pružio je nadbiskupu blagoslovljenu vodu i škropio sve nazočne u katedrali. Zatim su se uputili oltaru **Sv. križa** i izrazili štovanje Presvetomu Oltarskom Sakramantu. Tada je povorka krenula prema glavnom oltaru, gdje je nadbiskup odjenuo liturgijsko ruho.

Obredima je ravnio prebendar koji je bio trajno imenovan za katedralnog ceremonijara – obredničara. Postupno je neke obrede reducirao nadbiskup

Svetohranište na oltaru Sv. križa

Antun Bauer, što je zadržao i nadbiskup A. Stepinac. Kardinal Franjo Šeper kao nadbiskup koadjutor sedi *datus* obrede je pojednostavio i prije Drugoga vatikanskog koncila.

Važno je spomenuti da su liturgijske aktivnosti do II. vatikanskog sabora u zagrebačkoj katedrali bile vrlo žive. No glavni zamah liturgijske obnove i čašćenja Presvetog Oltarskog Sakramenta dali su zagrebački nadbiskupi.

Godine 1925. održana je **Prva sinoda** Zagrebačke nadbiskupije, gdje su se

kao glavne teme raspravljaše: *Mjesto Presvetomu Oltarskomu Sakramentu u ekonomiji spasenja te O Sakramenu Euharistije i čuvanju Presvetog Otarskog Sakramenta*, što je sve sažeto u *Zaključcima Prve sinode* (str. 88 – 108; 132 – 145).

Obnovljena su društva vječnog klanjanja i bratovštine, obnovljeno je cijelodnevno klanjanje Presvetomu, što je već 1918. godine bio uveo nadbiskup A. Bauer, tako da je tijekom cijele godine jedna župa u Zagrebačkoj nadbiskupiji imala određeni dan klanjanja. Veliki povijesni i vjerski jubileji praćeni su euharistijskim kongresima.

Zagrebačka katedrala ima dva puta klanjanje. Prvotno je to bilo 5. veljače i 1. svibnja. Presveto je bilo izloženo od 6 sati ujutro a klerici, prebendari i kanonici izmjenjivali su se sve do 6 sati navečer, kada je kanonik kustos uz euharistijski blagoslov pohranio Presveto u svetohranište.

Danas je ustaljeno klanjanje u katedrali 4. uskrsne nedjelje i zadnje nedjelje u mjesecu listopadu.

Godine 1925. uvedena je pobožnost **prvih petaka i mlade nedjelje**. Prva zagrebačka sinoda preporučila je da se **tijelovske procesije** obavljaju po crkvenim propisima i što svećanije. Zagrepčani su Tijelovo nazivali ljetnim Božićem. Prvotno su tijelovske procesije prolazile Kaptolom i Gornjim gradom. Ujedinjenjem Zagreba 1850. godine procesije su se usmjerile Donjim gradom. Procesija je započela sv. misom u 8 sati, a u procesiji išao je hrvatski ban i najviši dužnosnici Banskog vijeća, predstavnici gradskog poglavarstva, sveučilišta i kulturnih institucija. Sa strane su stupali vojnici. Posebni odred bio je na dočeku kod svake postaje. Generali i viši časnici bili su u aleji Zrinskoga trga, isto tako i vatrogasci, veterani, svi u svečanim odorama. Sudjelovali su učenici zagrebačkih škola, s učiteljima i profesorima. Sudjelovala je i vojna glazba, svirajući euharistijske pjesme.

Tijelovska procesija 2010.

Procesija je krenula iz katedrale na Jelačićev trg, zatim Ilicom do Preradovićeve ulice, pa Kukovićevom (Braće Kavurića) do Zrinskoga trga i I. alejom ponovno na Jelačićev trg.

Od 1902. godine, kada je otvorena bazilika Srca Isusova u Palmotićevoj, tada se iz katedrale išlo Jurišićevom, pa Palmotićevo do bazilike Srca Isusova, zatim Hatzeovom, i I. alejom Akademskoga i Zrinskoga trga na Jelačićev trg i u katedralu. Kako se u Zagrebu povećavalo stanovništvo, to se i tijelovska procesija proširivala i na Draškovićevu ulicu. Kuće i prozori bili su okićeni cvijećem i sagovima. Tijelovski oltari bili su postavljeni kod Gradske štedionice, kod Burze, Radišine palače i Umjetničkog paviljona.

Godine 1945. su na Tijelovsku procesiju zadnji puta došli predstavnici vlasti. Oni su poslali vojsku, glazbu i svoje predstavnike. Procesija je bila velika. Kad je celebrant krenuo s Presvetim iz katedrale, čelo procesije se već vraćalo, prošavši sve te »procesijske ulice«. Kako je počela padati kiša, celebrant se s Presvetim vratio u katedralu i završio blagoslovom. Zagrepčani su to komentirali: »Gospodin je dozvolio da procesija prođe

ulicama, a on sam nije htio«, jer je nadbiskup Stepinac bio u zatvoru.

Nakon 1945. godine tijelovska procesija više nije išla zagrebačkim ulicama, jer je za to trebala posebna dozvola, a i vjernici su se bojali represalija, pa se sve to obavljalo unutar katedrale. Od 1959. godine započela je tijelovska procesija samo oko katedrale. Tada se okupilo oko 30.000 vjernika, kako je zabilježio kanonik kustos D. Hren.

Župne i samostanske crkve u Zagrebu imale su tijelovsku procesiju u nedjelju nakon Tijelova, pa se to nazivalo **Malo Tijelovo**.

Zagrebačka katedrala imala je svoje Malo Tijelovo ili »**Kaptolsko Tijelovo**« na osminu Tijelova. Procesija je prolazila samo Kaptolom. Tijelovski oltari bili su postavljeni kod kanoničke kurije, Kaptol br. 7, u Franjevačkoj crkvi na Kaptolu, kod kapelice sv. Dizme i pred bogoslovijom. Na kaptolsku kao i na župne procesije iza nebnice išao je uvijek predstavnik gradskog poglavarstva.

Oltar za tijelovsku procesiju

VRIJEME NAKON II. VATIKANSKOG SABORA

Drugi vatikanski sabor naglašava euharistijsku Kristovu prisutnost kao središte kršćanskog života. S euharistijom su povezani i drugi sakramenti i upućuju na euharistiju, koja sadrži svetost Crkve u svojoj punini.

Smještaj euharistije treba biti odraz jedinstva, zajedništva, radosti i mjesto okupljanja vjerničke zajednice. Mjesto i izgled svetohraništa od velike je važnosti jer je »crkva privilegirano mjesto za čašćenje stvarne Kristove prisutnosti pod prilikama kruha i vina«.

Koncilска liturgijska obnova u Zagrebačkoj nadbiskupiji započela je prvom adventskom nedjeljom 1969. godine, s obredima na hrvatskom jeziku i postavljanjem oltarnog (drvenog) stola te je svećenik predvodio euharistijsko slavlje licem okrenut prema narodu.

Euharistijski kongres u Zagrebu

Katedrala je tada vapila za obnovom. Nakon obnove krovišta katedrale nastavilo se s obnovom njezine unutrašnjosti. Privremeni oltarski drveni stol zamijenjen je s koncilskim oltarom, s umjetničkim srebrenim antependijima s početka 18. stoljeća, s nadodanom novom srebrenom pločom s likom Majke Božje Kraljice Hrvata okružena hrvatskim svećicima, blaženicima, mučenicima i drugim zaslužnim ljudima.

Novo brončano svetohranište

Namjesto »privremenog tabernakula« na glavnom oltaru, kanonik A. Ivandija dao je izraditi **brončani tabernakul**, visine 70, širine 50 i dubine 42 cm. Vanjska površina tabernakula izvedena je tučanjem, a reljefni rubovi, ukrasne glavice i euharistijski ukrasi su pozlaćeni. Vrata tabernakula, visine 70 i širine 50 cm imaju po cijeloj površini reljefno izrađeni i pozlaćeni križ, koji dvokrilna vrata dijeli na četiri polja. U gornjem lijevom polju je grčko slovo »Α« (alfa), u desnom gornjem polju je košarica sa sedam kruhova, koji osim euharistije simboliziraju sedam sakramenata. U lijevom donjem polju je grozd s listom i u desnom donjem polju je grčko slovo »Ω« (omega). Pozlaćena prihvatna kvačica je također u obliku križa.

ZAKLJUČAK

Zagrebačka katedrala je svojom liturgijskom obnovom predusrela i današnje teologe koji ističu povratak svetohraništa na glavni oltar.

Zagrebački biskupi i nadbiskupi svojim su primjerom, stavom i naukom dali veliko značenje euharistijskom životu i iskrenoj i pravoj pobožnosti.

Vjerski život u zagrebačkoj katedrali prati novonastale okolnosti. Pojačana je hodočasnička prisutnost na grob bl. Alojzija Stepinca. Veliki je priliv turista iz svih krajeva svijeta. Svim namjernicima vidljiva je prisutnost euharistijskog Krista na glavnom oltaru, u središtu crkvenog prostora, pred kojim se u cijeloj srednjoj lađi mogu vjernici nesmetano moliti dok se popokrajnim lađama slijevaju turisti i hodočasnici svih generacija, razgledavajući povijesne i kulturne znamenitosti.

Bez svetohraništa u središtu glavnog oltara i vidljivog znaka Kristove prisutnosti, kao i bez klanjatelja, katedrala bi postala prazna koncertna dvorana.

Ispravan smještaj svetohraništa – tabernakula pridonosi tomu da se prepozna prisutnost Kristova u **Presvetome Oltarskom sakramantu**.

IN MEMORIAM
† MONS. IVAN TILŠER

Ujutarnjim satima božićnog jutra, u Svećeničkom domu sv. Josipa u Zagrebu umro je mons. dr. Ivan Tilšer, kanonik, dugogodišnji ravnatelj Nadbiskupskoga duhovnog stola u Zagrebu.

Rođen je u Kaleniću, župa Buk, 15. rujna 1920., a za svećenika je zaređen u Zagrebu 15. srpnja 1945. godine. Bio je upravitelj nove župe u Čaglinu, a privremeno je upravljao i župom Ruševu. Bio je protivnik svećeničkoga staleškog udruženja i njegova osnivanja u Slavoniji. Radi toga je uhićen i osuđen na šest mjeseci zatvora. Kaznu je izdržavao u Požegi i Lipovici. Godine 1956. dobio je izgon iz Jugoslavije, jer nije imao »hrvatsko državljanstvo«. Odlazi u Rim, stanuje u Hrvatskom zavodu sv. Jeronima i studira pravo na Papinskome lateranskom sveučilištu. Doktorirao je 1959. i dobio dozvolu da se vrati u domovinu. Po povratku je bio pet godina župnik u Gornjim Bogićevcima i dvije godine dekan Novogradiškog dekanata.

Po dolasku u Zagreb, bio je dvije godine tajnik Nadbiskupije, a 22 godine kancelar Nadbiskupskoga duhovnog stola. Od 1968. kanonik je Prvostolnog kaptola zagrebačkog, zatim je bio arhiđakon Komarničkog i Vaškanskog, pa Turopoljskog arhiđakonata, lektor Kaptola, sudac na Ženid-

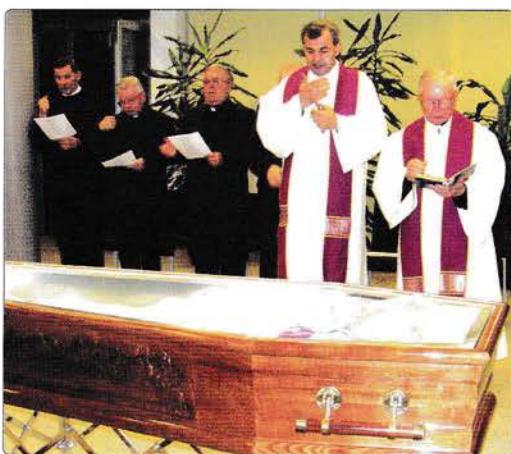
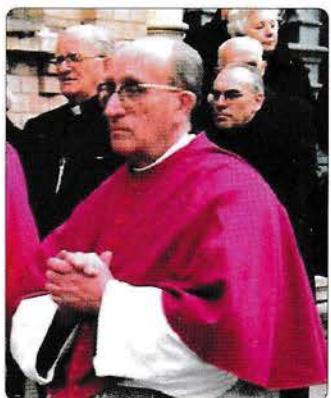
benom sudu Nadbiskupskoga duhovnog stola, branitelj ženidbenog veza itd. G. 1978. imenovan je monsignorom. Bio je djelitelj sv. potvrde. G. 1998. razriješen je službi u Duhovnom stolu.

Kao kanonik sve godine je živio u kuriji na Kaptolu 7, a kao umirovljenik preselio se je u Svećenički dom, na Kaptol 28, jer je njegova kurija preuređivana za Svećenički dom sv. Josipa. On je bio jedan od prvih koji se je preselio u novi svećenički dom. Bio je vrlo zadovoljan, uvijek je zahvaljivao Bogu za mirnu starost i za brigu, njegu i skrb koju je primao u domu. Zahvalan je bio sestrama i osobljju za usluge, pažnju i dobrotu koju su mu iskazivali.

Uvijek je rado primao u svoju sobu i zanimalo se za sve što se događa u Crkvi u svijetu. Njegovo je pitanje bilo: »Recite mi nešto, što ima novog u Crkvi?«

U večernjim satima svetkovine Božića svi stanovnici Svećeničkog doma sv. Josipa molitvom i pjesmom ispratili su po-kojnikovo tijelo prema Mirogoju, da bi se opet oko njega okupili na groblju u arkadama, gdje mu je predviđeno počivalište do uskrsnuća od mrtvih.

Obred je vodio kardinal Josip Bozanić, a prisutni su bili biskup mons. Ivan Šaško, kanonici, prebendari, svećenici zagrebačke i požeške biskupije, redovnice, rodbina i vjernici. Poslije obreda sahrane u arkadama, na kome je govorio njegov naslijednik kancelar, kanonik mr. Stjepan Večković, slavljeno je euharistijsko slavlje u crkvi Krista Kralja. Slavlje je predvodio i govorio kardinal Josip Bozanić.

Isprācāj u Domu sv. Josipa

ZBIVANJA U KATEDRALI U 2009. GODINI

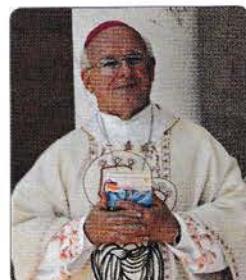

21. siječnja – Zagrebačka je prvo-stolnica bila mjesto okupljanja molitve za mir u Svetoj Zemlji. Misno slavlje predvodio je varaždinski biskup Josip Mrzljak, u zajedništvu s direktorom Hrvatskoga Caritasa Ivanom Milovčićem i provincijalom Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra Željkom Željeznjak te s dr. fra Darkom Tepertom, franjevcem koji je više godina proveo na studiju u Svetoj Zemlji. Molitva za mir održana je u vrijeme Molitvene osmine za jedinstvo kršćana. Na molitvu su se odazvali i predstavnici ostalih kršćanskih zajednica.

26. siječnja – U katedrali bio je ispraćaj pokojnoga zadarskog nadbiskupa mons. Ivana Prendę, koji je iznenada preminuo u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu.

Doputovao je u Zagreb da bi prisustvovao izvanrednom zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije te jubilarnom Teološko-pastoralnom tjednu. Umro je u 71. godini života, 46. godini svećeništva i 26. godini biskupstva.

Ispraćaj zadarskog nadbiskupa bio je u zagrebačkoj katedrali u ponedjeljak u

13 sati, gdje je bilo izloženo tijelo pokojnika. Misu zadušnicu predvodio je kardinal Josip Bozanić, zajedno s okupljenim biskupima HBK-a i brojnim svećenicima. Vjernici su ispunili klupe. Nije ih bio prevelik broj.

Kardinal je u uvodu rekao: »Želimo moliti za brata nadbiskupa Ivana Prendę. Vjerujemo da je Bog onaj koji prihvata naše molitve i učvršćuje sada naše zajedništvo.«

Nakon mise svi su se prisutni biskupi okupili oko mrtvog tijela i molitvom ga ispratili.

2. veljače – Svečanim euharistijskim slavljem u prvostolnici na blagdan Prikazanja Gospodnjega proslavljen je Dan posvećenog života. Misno slavlje predvodio je pomoćni biskup zagrebački

mons. dr. Valentin Pozaić. On je u propovijedi uz mnoge dobre i korisne poruke naglasio da je odluka za redovnički život veliki i sveti izazov. Pozvao je sve prisutne i sve redovničke zajednice da ujedine snage za uspješnu djelotvornost. Rekao je: »Naše oruđe borbe protiv svih ljudskih zastranjenja i stradanja nevinih jest – ljubav!«

10. veljače – U zagrebačkoj katedrali i poziv zagrebačkog nadbiskupa i potpredsjednika Vijeća europskih biskupskih konferencijskih (CCEE) kardinala Josipa Bozanića, o spomenu bl. Alojzija Stepinca, žrtve komunističkog režima, u Zagrebu se održao povijesni crkveni skup na koji su pozvani predsjednici biskupskih konferencijskih i kardinali iz bivših komunističkih država Srednje i Istočne Europe.

Pozvani gosti su najprije održali skup na kome su raspravljali o poslanju Crkve u Srednjoj i Istočnoj Europi, nakon pada komunističkog režima. Nakon toga radnog dijela sudjelovali su na svečanoj misi u čast bl. Alojzija Stepinca u zagrebačkoj katedrali.

Tom prigodom priređena je trodnevna priprava u kojoj su sudjelovali kao predvodnici i propovjednici mons. Ivan Šaško, mons. Valentin Pozaić i mons. Vlado Košić. U tome pripravnom dijelu nastupili su Mješoviti pjevački zbor »Janjevo«, Mješoviti katedralni zbor i Mješoviti zbor župe sv. Josipa s Trešnjevke.

Proslava blagdana bl. Alojzija Stepinca protekla je u veličanstvenoj atmosferi.

Blagdan je obilježilo cijelodnevno obilježenje hodočasnika iz svih krajeva domovine blaženikova groba u katedrali. Vrhunac je bio u tradicionalnoj večernjoj misi, koja je sa svojim snažnim porukama postala ključni trenutak čitave godine. U njoj su sudjelovali kardinali i predsjednici biskupskih konferencijskih Srednje i Istočne Europe iz 13 bivših komunističkih država. Sve ih je na početku poimenovanje domaćin pozdravio. Tako smo čuli da su prisutni kardinali i biskupi iz Vilniusa, Krakova, Budimpešte, patrijarh iz Venecije, papinski nuncij, mons. Marin Srakić i dr. Uz njih su bili svi biskupi koji su sudjelovali na gore spomenutom skupu te oko 150 svećenika i dvadesetak đakona.

Brojni vjernici, koji su ispunili katedralu, izvrsno su prihvatali kardinalovu riječ i podršku potvrdili burnim pljeskom.

11. ožujka – Obilježena je 7. obljetnica smrti kardinala Franje Kuharića. Pamtim ga »kao čovjeka osobite finoće i blagosti u svim odnosima koje je ostvarivao s ljudima, s djecom, mladima, bolesnicima, prognanicima. Uvijek

je isijavao nekom osobitom vedrinom i dobrodušnošću. Osvajao je svojom jednostavnošću, poniznošću, blagošću i svojim mrim. Ljudi su ga voljeli, ulijevao im je povjerenje, bio je čovjek kojem se vjerovalo, kod kojega se tražilo objašnjenje, davanje smjerokaza kad je bilo najteže», rekao je mons. Vlado Košić, pomoćni biskup koji je predvodio misno slavlje u zagrebačkoj pravoslavnoj katedrali.

Misnom slavlju prisustvovali su svećenici i brojni vjernici, koji su se spontano okupili u katedrali te moleći i pjevajući tražili njegov zagovor.

16. ožujka – U zagrebačkoj katedrali na 120. obljetnicu rođenja skladatelja i orguljaša Franje pl. Lučića slavljeno je misno slavlje. Dogodilo se to u okviru Lučićevih dana. Misno slavlje predvodio je zagrebački pomoćni biskup Vlado Košić, a uz njega je bio vojni vikar Vojnog vikarijata mons.

Josip Šantić, dekan odranskog dekanata Josip Ružman, kanonik mons. Lovro Cindori, rektor katedrale dr. Josip Kuhić i župnik iz Šćitarjeva Eugen Kropek.

Franjo Lučić je odrastao uz svoga ujaka, župnika u Dubrancu. S devet godina je u crkvi svirao na orguljama. Završivši glazbeno obrazovanje, bio je učitelj glazbe i pjevanja, profesor teoretskih predmeta i orguljanja u glazbenoj školi, rektor Muzičke akademije u Zagrebu, a kasnije i orguljaš u katedrali i crkvi sv. Marka. Bio je orguljaš i zborovođa u židovskoj sinagogi te crkvi sv. Katarine u Zagrebu. Kao 15-godišnji mladić napisao je svoju prvu skladbu. Napisao je popijevke od kojih su se neke zadržale sve do danas i pjevaju se

u crkvi. Napisao je i veća glazbena djela, simfonije.

Prigodom spomen-slavlja u katedrali je u izvornom obliku izvedena i otpjevana misa koju je Lučić skladao 1940. godine. Izvođači su bili Simfonijski puhački orkestar Oružanih snaga RH i Akademski pjevački zbor »Ivan Goran Kovačić«, a pridružio im se i mješoviti pjevački zbor zagrebačke katedrale.

2. travnja – Već po tradiciji kardinal Josip Bozanić sastao se u pravoslavnoj katedrali s pripravnim za sakrament kršćanske inicijacije. Na susretu je bilo i sudjelovalo 335 odraslih pripravnika za sakrament kršćanske inicijacije u zagrebačkoj katedrali. Oko 150 između njih su katekumeni, tj. pripremaju se za krštenje, potvrdu i pričest. Ostali su kršteni, ali im nedostaje jedan od sakramenata inicijacije. Na susret su ih dopratili njihovi župnici, župni vikari i kateheti, a prisustvovali su i njihovi kumovi.

Obraćajući se prisutnima kardinal Bozanić je rekao: »Onaj tko traži Boga, traži nešto više. To je razlog zbog tražite krštenje«, i nadodao: »Čovjek može biti sretan, radostan i miran s Bogom, svojim Stvoriteljem.«

Kandidatima je poželio da i oni budu radosni svjedoci o Bogu u svojem životu i da primanje svetih sakramenata bude početak novoga života.

6. travnja – U sklopu manifestacije svečanosti 18. pasionske baštine 2009., koja se održavala na više lokacija u Zagrebu, u zagrebačkoj katedrali izveden

program pod nazivom *Križu sveti*. Pasi-jom kroz hrvatske krajeve od Baranje duž cijele Hrvatske do Hercegovine nastupio je Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske »Lado«, pod ravnjanjem Dražena Kurilovčana i Joška Čalete.

21. travnja – Hrvatski biskupi, jedno s gostima susjednih biskupske konferencije, okupljeni na redovitom plenarnom zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu, slavili su svečanu euharistiju u katedrali, koju je predvodio zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić.

Misnim slavlјem su biskupi slavili Papin dan, tj. četvrtu obljetnicu izbora Josepha Ratzingera za papu Benedikta XVI. »Svetog Oca nosimo u molitvi u zajedništvu Crkve. No osjećamo kako smo pozvani osobito u ovo vrijeme moliti za tu važnu službu u Crkvi«, rekao je kardinal pozdravljajući okupljene vjernike u katedrali na početku mise.

Misno slavlje je bila prigoda da svi proslavimo i čestitamo 20. obljetnicu biskupstva kardinala Josipa Bozanića, koji je 25. lipnja 1989. u krčkoj katedrali

posvećen za biskupa – naglasio je mons. Marin Srakić u propovijedi.

30. travnja – U spomen na dan kad su u Bečkom Novom Mestu 1671. godine odrubljene glave hrvatskim mučenicima, Petru Zrinskom i Franu Krsti Frankapanu, položeni su u zagrebačkoj katedrali na njihov grob vijenci i cvijeće.

Gardisti su u povijesnim odorama iz šesnaestog stoljeća u mimohodu kroz Kamenita vrata i preko Trga bana Josipa Jelačića stigli u katedralu, gdje su im se pridružili kadeti Hrvatskoga vojnog učilišta i druga izaslanstva te brojni vjernici.

Misno slavlje, u zajedništvu s više svećenika iz Međimurja, predvodio je mons. dr. Juraj Batelja, koji je u propovijedi istaknuo vjeru i želju za samostalnost Hrvatske Petra Zrinskog i Frana Krste Frankapana usporedio s vjerom i ljubavlju prema domovini nadbiskupa Alojzija Stepinca.

Ovim slavlјem spomenuta je 90. obljetnica prijenosa i ukopa posmrtnih ostataka Petra Zrinskog i Frana Krste Frankapana iz Bečkog Novog Mesta u zagrebačku katedralu.

9. svibnja – U prvostolnici je održano svečano misno slavlje, koje je predvodio rektor bogoslovije dr. Stjepan Baloban, u concelebraciji s ostalim odgojiteljima. Slavlje je bilo u sklopu Šestog dana »otvorenih vrata« u bogosloviji. To je ime susreta bogoslovskega održitelja s roditeljima i prijateljima bogoslova, koji se održavao u bogoslovskom sjemeništu.

Susretu je prisustvovalo oko 300 gostiju. Središnji dio susreta je bilo predavanje s temom *Obitelj i i svećeničko zvanje*. Bogoslovi su pod vodstvom vicerektora izveli igrokaz *Špilja razbojnička*, koji je napisao prof. Nino Škrabe.

Susret je završio misnim slavlјem u katedrali.

20. svibnja – U povodu 150. obljetnice smrti hrvatskog bana Josipa Jelačića (1801. – 1959.), u zagrebačkoj pravoslavničkoj nadbiskupiji je svečano misnom slavlje, koje je predvodio pomoćni biskup zagrebački mons. Vlado Košić.

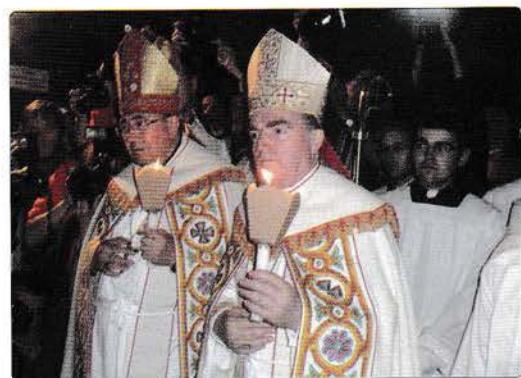
Ocrtavajući lik i djelo bana Jelačića, biskup ga je prikazao kao mudra i hrabra upravitelja, koji je uz tadašnjeg zagrebačkog biskupa Jurja Haulika najzaslužniji za uzdizanje Zagrebačke biskupije na stupanj nadbiskupije. Isto tako zaslužan je i za ustanovljenje Zagrebačke metropolije, pa su se dijelovi Hrvatske i Slavonije izuzele ispod mađarske crkvene jurisdikcije.

Između ostalog, rekao je: »Zahvaljujemo Bogu danas za život i djelo bana Josipa Jelačića. On je kao sin Crkve služio Bogu i svome hrvatskom narodu.«

29. svibnja – Svečanim misnim slavlјem u zagrebačkoj katedrali započeli su Dani pokreta i udruge Zagrebačke nadbiskupije, pod geslom »Tvoja je riječ nozi mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi«, mnogi su se predstavnici i članovi udruge, pokreta, zajednica i Neokatolickog puta okupili na susretu i molitvi te tako

izrazili svoje zajedništvo i blizinu s mješnim biskupom. Misno slavlje predvodio je kardinal Josip Bozanić s biskupskim vikarom za laike dr. Tomislavom Marićem te s tridesetak svećenika, pratitelja različitih udruga. Kardinal je rekao: »Onoliko smo članovi Crkve, koliko smo u otajstvenoj vezi s Isusom Kristom, koliko istinski s njim komuniciramo, koliko njega doživljavamo kao živog i nazočnog među nama.«

31. svibnja – Najsvečanije je proslavljenja svetkovina Majke Božje od Kamenitih Vrata. Misno slavlje predvodio je vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić. On je zanosnom govoru oduševio brojne vjernike, koji su ispunili katedralu i trg ispred katedrale. Njegove su riječi odjekivale i katedralom i Kaptolom i još mnogo, mnogo dalje: »Zagrebe bijeli, Mariju voli, Zagrebe bijeli, nemoj lijepiti plakate *Prijatelj djece*, nego rađaj djecu! Zagrebe bijeli, budi nam ponos vjerom, poštenjem i čestitošću! Da možemo poći u svijet i uvijek o Zagrebu pričati: to je voljeni grad, u kojem vjera živi, ne prepoznatljiva po zdanjima nego u srcima ljudi!«

Nakon svečane ulazne procesije svećenika, redovnika, biskupa i dvojice kardinala u zagrebačkoj pravoslavničkoj nadbiskupiji, riječ dobrodošlice izrekao je kardinal Bozanić pozdravljajući u prvom redu kardinala Vinka Puljića, zatim, nuncija Marija Roberta Cassarija, pomoćne zagrebačke biskupe te novoimenovanog križevačkog biskupa Nikolu Kekića.

Nakon misnog slavlja vjernici, svećenici, biskupi i kardinali u veličanstvenoj procesiji nosili su lik Majke Božje do Kamenitih Vrata, gdje su održane završne pobožnosti i molitve »da po zagovoru Blažene Djevice Marije ostanemo vjerni u Kristovoj ljubavi te nam se otvore vrata nebeskoga grada«.

10. lipnja – Na kraju 340. akademske godine na Zagrebačkom sveučilištu u zagrebačkoj katedrali slavljena je misa zahvalnica, koju je predvodio zagrebački pomoći biskup Vlado Košić, zajedno s dekanom Katoličkoga bogoslovnog fakulteta dr. Josipom Osličem, dekanom Filozofskog fakulteta Družbe Isusove dr. Antonom Mišićem te profesorima KBF-a. Na misi su sudjelovali rektor Sveučilišta u Zagrebu dr. Alekса Bjeliš, dekanzi zagrebačkih fakulteta, profesori, studenti i drugi vjernici.

20. lipnja – U zajedništvu s pomoćnim zagrebačkim biskupima Vladom Košićem, Valentinom Pozaićem i

Ivanom Šaškom, apostolskim vikarom u Peruu Antonom Žerdinom, provincijalima i 250 svećenika zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić zaredio je u katedrali 17 novih svećenika. Ujedno je na misi proslavio 20. obljetnicu biskupskega posvećenja.

U homiliji je, govoreći o svećeničkom pozivu, istaknuo kako je dan ređenja očekivan »od naše Crkve zagrebačke, koja je danas predstavljena u ovoj katedrali i koja sada prihvata ređenike s velikom radošću i zahvalnošću«.

Za nove svećenike zaređeni su za Zagrebačku nadbiskupiju: Ante Barišić (Večika Gorica, ž. sv. Petra i Pavla), Krunoslav Brunović (Križevci, ž. BDM Žalosne i Marka Križevčanina), Branimir Budinski (Zagreb, Retkovec), Andjelo Katanec (Donja Zelina), Andjelko Maly (Kutina), Tomislav Škender (Donja Stubica), Ivan Valentić (Sesvetska Sela) i Marko Vuković (Karlovac – Dubovac). Za Hrvatsku pokrajinu Družbe Isusove zaređeni su: Damir Kočić (Goričan), Mikolaj Martinjak (Vrbovec), Mate Samardžić (Odra) i Sebastijan Šujević (Rijeka – Zamet). Za Hrvatsku franjevačku provinciju sv. Ćirila i Metoda zaređeni su: fra Krunoslav Albert (Čaglin), fra Tomislav Smiljanić i fra Ivan Utješinović (Virovitica). Za franjevce trećoredce zaređen je fra Branko Janjić (Kuzmica) i za Hrvatsku kapucinsku provinciju sv. Leopolda Mandića zaređen je fra Ivica Vrbić (Zavidovići).

Na svršetku slavlja, uime svih prisutnih biskup Vlado Košić je kardinalu Bo-

zaniću čestitao 20. obljetnicu biskupskog ređenja i tom prigodom podsjetio na važne događaje, djela i projekte vezane uz biskupsko djelovanje kardinala Josipa Bozanića. Kardinal je uz čestitke primio i prigodne darove.

26. lipnja – Svečano je proslavljen spomendan sv. Josemaríje Escrivá de Balaguer, osnivača osobne prelature *Opus Dei*, euharistijskim slavlјem koje je u zagrebačkoj prvostolnici predvodio zagrebački pomoćni biskup Ivan Šaško.

Misno slavlje uzveličao je Mješoviti katedralni zbor, pod ravnateljem dr. Vladimira Babuša.

U prigodnoj homiliji biskup Šaško je iznio da je sv. Josemaría rođen 1902. godine, u Španjolskoj. Za svećenika je zaređen 1925., prelaturu *Opus Dei* utemeljio je 1928. Umro je u Rimu 1975., a papa Ivan Pavao II. kanonizirao ga je 2002. godine. *Opus Dei* je prisutan u 90 zemalja, a u Hrvatskoj, sa sjedištem u Zagrebu, djeluje šest godina.

19. srpnja – Tradicionalna Međunarodna smotra folklora, 43. po redu; održana je u Zagrebu, od 15. do 19. srpnja. Posljednjeg dana sudionici su sudjelovali na svečanome nedjeljnju misnom slavlju u zagrebačkoj prvostolnici, koje je predvodio rektor katedrale Josip Kuhtić.

Ovogodišnja Međunarodna smotra folklora održana je u organizaciji Koncertne direkcije Zagreb. Održavala se na više lokacija i u okviru programa bila je posvećena odabranim temama. Nastupile

su 22 grupe iz svih krajeva Hrvatske te 11 grupa iz drugih zemalja.

3. kolovoza – Na spomendan biskupa bl. Augustina Kažotića misno slavlje u zagrebačkoj prvostolnici predvodio je rektor katedrale mr. Josip Kuhtić, a propovijedao je promicatelj štovanja bl. Augustina dominikanac dr. o. Marijan Biškup.

O. Biškup je u prigodnoj propovijedi ocrtao život i djelo bl. Augustina Kažotića kroz mnoge kreposti koje je baštinio. Brinuo se za siromaše i bolesnike, a poticao je i kler, svećenike i redovnike, da isto tako postupaju.

U »sjeni katedrale« sagradio je hospicij za prijam putnika i njegu bolesnika, onih »koji su bili na rubu društva«.

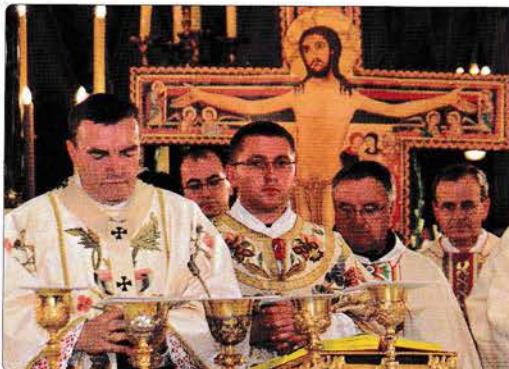
Prije proslave blagdana u katedrali je održana i duhovna priprava u kojoj su s propovijedima sudjelovali o. Biškup, dr. Adalbert Rebić i mr. Josip Kuhtić.

10. rujna – U zagrebačkoj katedrali, u organizaciji Ureda Zagrebačke nadbiskupije za vjeroučitelje, održan je susret vjeroučitelja osnovnih i srednjih škola te odgojiteljica u vjeri u predškolskim ustanovama. Susretu je bilo nazočno tristotinjak vjeroučitelja i odgojiteljica u vjeri s područja Zagrebačke nadbiskupije, a njih četrdeset i dvoje primilo je trajne mandate iz ruke kardinala Josipa Bozanića za vrijeme euharistijskog slavlja.

U zaključnoj riječi kardinal Bozanić je istaknuo: »Vi ste, drage vjeroučiteljice i vjeroučitelji, katehete i katehistice, nova stvarnost naše Crkve i našega hrvatskoga društva. Crkva u svom poslanju računa na vas. Uime Crkve odajem vam priznanje za službu koju vršite.«

14. rujna – U zagrebačkoj pravoslavničkoj zaključeno je 278. bistričko zavjetno hodočašće vjernika Grada Zagreba. Tradicionalni pohod metropole u nacionalno marijansko svetište bio je pohod vjere i nade uoči jesenskih izazova na svim poljima. Bio je to pohod u središte žive zagrebačke Crkve, koja je svojoj Majci Božjoj Bistričkoj došla u pohode kako bi prikupila nadu i nastavila »hoditi s Marijom pred licem Gospodnjim«. Kao i svake godine, katedrala je bila ispunjena brojnim vjernicima, koji su pjesmo, molitvom i pljeskom dočekali hodočasnike. Posebno radostan doček je bio onih hodočasnika koji su u Mariju Bistrigu hodočastili pješice.

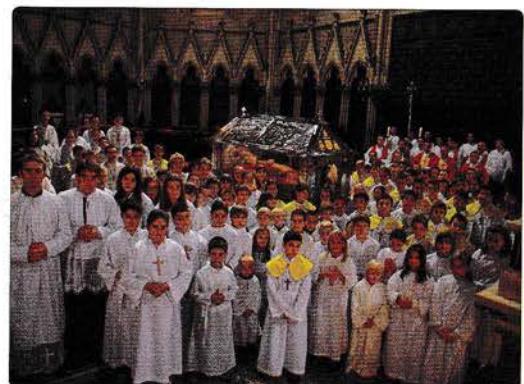
19. rujna – Prigodom završnice nacionalne proslave 800. obljetnice franjevačkog reda slavljen je svečano euharistijsko slavlje u zagrebačkoj pravoslavničkoj katedrali. Slavlje je predvodio kardinal Josip Bozanić, u zajedništvu gotovo svih hrvatskih biskupa, franjevačkih provincijala koji djeluju na hrvatskom jezičnom području, apostolskog nuncija, predsjednika HBK-a mons. Marina Srakića te oko dvije stotine svećenika franjevaca. Prisutan je bio i provincijal Slovenske franjevačke provincije fra Viktor Papež.

Katedrala je bila premalena da prihvati sve vjernike, prijatelje i štovatelje franjevačkog reda. U proslavi je prisustvovala i predsjednica Vlade Jadranka Kosor s ministrom kulture Božom Biškupićem i gradonačelnikom Milanom Bandićem.

Misno slavlje pjevanjem je uzveličao združeni zbor sastavljen od mješovitih zborova zagrebačkih župa, kojima upravljaju franjevci, a uvježbala ih je s. Jelica Dolić. Za orguljama je svirao Neven Kraljić.

3. listopada – Održan je u organizaciji Povjerenstva za pastoral duhovnih zvanja u zagrebačkoj katedrali Drugi susret ministranata Grada Zagreba. Susret je započeo svečanim euharistijskim slavljem sa sto i dvadeset ministranata i ministrantica, koji su bili u pratinji svojih svećenika i voditelja. Svi su u procesiji krenuli iz zagrebačke bogoslovije do katedrale.

Misno slavlje je predvodio Dubravko Škrlin, nadbiskupski povjerenik za pastoral zvanja, a propovijedao je Damir Ocvirk, vicerektor u zagrebačkoj bogosloviji.

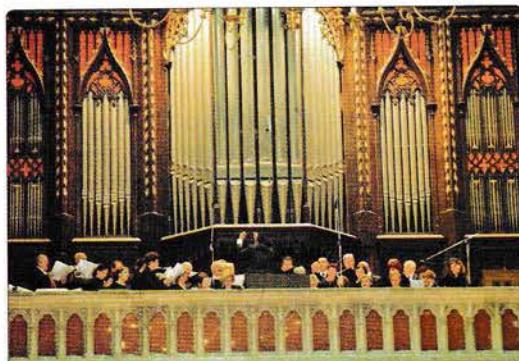
Nakon euharistijskog slavlja u katedrali program je nastavljen u bogosloviji. U programu su ministranti iz župe sv. Pavla u Retkovcu izveli igrokaz *Savjetovalište za zvanja*.

8. listopada – Večernjim misnim slavljem u zagrebačkoj katedrali slavljen je 52. godišnji dan smrti Marice Stanković. Misno slavlje predvodio je pomoći zagrebački biskup dr. Ivan Šaško u zajedništvu s petnaest svećenika. Prisutne su bile suradnice Krista Kralja i hodočasnici iz Krčke biskupije.

Biskup je podsjetio na život i djelo Marice Stanković i rekao kako ga je zadivila vjerodostojnost i poniznost s kojom je sama opisala svoje djelo. »Nije skrivala svoj strah. Premda izvana nije odavala žalost, u duši joj je bilo mračno.« Biskup je rekao kako je Bog bio uz Maricu Stanković »i baš onda kada je mislila da je njezin odgojni rad bio uzaludan. Bog jecaje pretače i ponovno harmonizira u hvalospjev. Od Lepoglave do Stare Gradiške, od Slavonske Požege do Krašića čula se ista melodija, koja je govorila o ljubavi pre-

ma čovjeku, Crkvi i domovini.« Završio je njenim riječima: »Ne treba bježati od ljudi, svijeta, vremena, već samo od zla u tome vremenu. A drugo je sve naše.«

11. listopada – Prvi put u zagrebačkoj katedrali nastupio je s novim pjevačima obnovljeni muški zbor koralista zagrebačke prvostolnice. Dugogodišnji pjevači solisti, koji su nastupali i u drugim sredinama, ostati će zapisani zlatnim slovima u povijesti pjevanja u prvostolnici. Sadašnji broj koralista broji 18 pjevača.

Uz ime Katedralnih koralista vezana je duga povijest. Daleke 1778. godine prvi put je, po nalogu biskupa Maksimilijana Vrhovca, u zagrebačkoj prvostolnici sklopljen ugovor sa šest pjevača koralista, čija je zadaća bila obavljati pjevačke djelatnosti. Oni su bili redoviti zaposlenici katedrale. Njihova je dužnost bila pjevati svaki dan od 9 do 10 i od 15 do 16 sati na obredima koji su odvijali u katedrali. Oni su poučavali puk u pjevanju a i nove orguljaše. Neki su između njih postali i veliki glazbenici, kao npr. Vatroslav Lisinski.

15. listopada – U katedrali je slavljeno svečano misno slavlje i molitva povodom početka nove akademске godine. Misno slavlje predvodio je kardinal Josip Bozanić i podsjetio da je to 341. početak akademске godine i zaziv Duha Svetoga. Zvona zagrebačke katedrale privukla su brojne vjernike, studente, profesore, dekane, a među njima je bio i rektor Sveučilišta Alekса Bjeliš. U koncelebra-

ciji je sudjelovalo i dvadesetak svećenika, među njima je bio i dekan KBF-a dr. Josip Oslić, kao i većina nastavnog osoblja s tog fakulteta.

Prigodnu propovijed kardinal je završio riječima: »Iako je ritam svijeta u kojem živimo nametnuto postao ubrzan, ne dopustite da ta ubrzanost bude tolika da oduzme dušu, zamrači pogled i unese nemir neistinom.«

5. prosinca – U zagrebačkoj katedrali u svečanom misnom slavlju zaređeni su novi đakoni. Slavlje je predvodio nadbiskup kardinal Josip Bozanić i zaredio trinaest novih đakona. Uz nadbiskupa bili su apostolski nuncij, pomoćni biskupi, generalni tajnik HBK-a, provincijali, rektor bogoslovnog sjemeništa, župnici zaređenih đakona i drugi svećenici.

Zaređeni su za Zagrebačku nadbiskupiju Kristijan Bogdan (Gornji Dubovec), Ivan Grbešić (Gora), Kornelije Grgić (Marija Bistrica), Andrija Miličević (Sveti Ivan Želina) i Josip Starčević (Miholec). Za Franje-

vačku provinciju sv. Ćirila i Metoda zaređeni su fra Robert Ćibarić (Janjevo) i fra Tomislav Faletar (Ilok). Za Provinciju franjevaca trećoredaca glagoljaša zaređeni su fra Danijel Gornik (Zagreb, Ksaver) i fra Matej Jovanovac (Vinkovci). Za Hercegovačku provinciju Uznesenja BDM zaređeni su fra Slaven Brekalo (Mostar), fra Tomislav Pek (Brckovljani) i fra Stipan Klarić (Bukovica, kod Tomislavgrada).

10. prosinca – Uz 10. obljetnicu smrti predsjednika dr. Franje Tuđmana,

prvoga predsjednika samostalne Hrvatske, zagrebačku su prвостолnicu potpuno ispunili vjernici okupljeni u misnom slavlju i molitvi za domovinu. U zajedništvu s gotovo stotinu svećenika, vojnim biskupom, pomoćnim biskupima, novoimenovanim bjelovarskim biskupom Vjekoslavom Huzjakom, provincijalima misno slavlje je predvodio kardinal Josip Bozanić. U misnom slavlju sudjelovali su članovi obitelji Tuđman, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, predsjednica Vlade Jadranka Kosor i pojedini ministri i saborski zastupnici.

Kardinal je naglasio da »nije svejedno tko i na koji način obnaša svoje dužnosti u narodu. Ako se obescijeni nesebičnost, ako se promiče neisplativost ulaganja svoga života u dobro drugih, nismo doстоjni predaka.«

Istakao je pojedine stranice predsjednikova života i zaključio da nije sebično želio ostati »u svom miru«, nego je svega sebe založio za budućnost domovine i rekao: »Zahvalni štovatelji pokojnog predsjednika dr. Franje Tuđmana nadahnjuju danas molitvu Crkve da mu Bog bogat milosrđem i najpravedniji sudac svakoga života, udijeli vječni dar svjetlosti u Božjoj svjetlosti.«

Na kraju homilije, koju su vjernici pratili dugim i burnim pljeskom, kardinal je molio za hrvatski narod i domovinu Hrvatsku riječima pape Ivana Pavla II. »Dragi hrvatski puče, neka te Bog blagoslovi, Djevica Marija, Odyjetnica Hrvatske, Najvjernija Majka, neka bdije nad tvojom sadašnjosti i tvojom budućnošću!«

15. prosinca – U katedrali je u euharistijskom slavlju slavljenica gođišnjica smrti Drinskih mučenica. Sjećanje je to na redovnice kćeri Božje ljubavi, djevice i mučenice, koje su ratne 1941. godine bile u samostanu na Palama, kod Sarajeva, a onda odvedene u Goražde i

zatvorene u vojarnicu. U noći su pijani vojnici provalili u njihovu sobu s namjerom da ih siluju. One su poskakale kroz prozor, a kasnije uhvaćene, mučene, ubijene i baćene u rijeku Drinu.

O njihovom mučeništvu napisano je više knjiga. Sada se upravo u Rimu vodi proces za proglašenje blaženima.

Misno slavlje u zajedništvu s desetak svećenika predvodio je biskup mons. Vlado Košić. Prisutne su bile redovnice družbe Kćeri Božje ljubavi i brojni vjernici.

Biskup je u propovijedi podsjetio da su četnici 11. prosinca 1941. opljačkali a zatim i spalili samostan Marijin dom na Palama a sestre, poznate po dobrim djelima prema djeci, starcima, bolesnicima i svima, teško su zlostavljali. Na kraju su ih iz mržnje prema vjeri ubili i bacili u rijeku Drinu.

DAROVATELJI ZA OBNOVU KATEDRALE U 2009. GODINI

AKING d. o. o., Zagreb
 ALEF d. o. o., Zagreb
 ALUMINIJ-FEROMETAL d. o. o., Zagreb
 Miroslava Augustinović, Zagreb
 Branka Babić, Zagreb
 Dr. Vladimir Babuš, Zagreb
 Klara Bačun, Zagreb
 Dragan Badanjak, Zagreb
 Marija Badar, Zagreb
 MARIJINO ZVONO, Bagić Marija, Zagreb
 Branko Banjavčić, Zagreb
 Dr. Vladimir Baudoin, Zagreb
 Mara Begić, Zagreb
 Marko i Marica Benak, Zagreb
 Ivan Benci, Husain
 Mr. Biserka Bingula, ljekarna, Jastrebarsko
 Iva Brajković, Zagreb
 Josip Brdar, odvjetnički ured, Zagreb
 Darko Brezovec, limarija, Zagreb
 Marija Brlek, Zagreb
 Dubravko Brun, Zagreb
 Marija Buzov, Zagreb
 Marija Cebin, Zagreb
 CENTAR ZA ODGOJ, srednja škola,
 Zagreb
 Smiljan Ćibarić, Zagreb
 Msgr. Lovro Cindori, Zagreb
 Miro Pucak, CNC-MIRO, izrada alata,
 Zagreb
 COLOR-CHEM d. o. o., Zagreb
 Ivica Čutuk, Zagreb
 Goran Debeljak, Zagreb
 Brat Ilija Dilber, DI, Zagreb
 Brat Stjepan Dilber, DI, Zagreb
 Kata i Miren Đimšita, Zagreb
 DINATRONIC d. o. o., Zagreb
 DJELATNICI HRVATSKE POŠTE,
 Zagreb
 Tatjana Dobrić, Zagreb
 DONIT TESNILA d. o. o., Z. Butković,
 Zagreb

MINISTARSTVO KULTURE, Zagreb
 Gizela Đureković, Zagreb
 EMBA d. o. o., Zagreb
 Emilija, Zabok
 ENERGOATEST ZAŠTITA d. o. o., Zagreb
 Damir Cigrovski, ER-EL-CNC, Zagreb
 Mirela Eškinja, Zagreb
 ETI-TISAK d. o. o., Zagreb
 Ružica Ezgeta, Zagreb
 Ivka Fijačko, Zagreb
 Branko Filipi, Zagreb
 Zdravko Filipi, Zagreb
 FRANJEVAČKI SAMOSTAN KAPROL,
 Zagreb
 ŠKOLSKE SESTRE FRANJEVKE, Zagreb
 Obitelj Franjić, Zagreb
 Mladen Glowacky, dir. G.B.M. d. o. o., Lučko
 GATING-92 d. o. o., Zaprešić
 Zlata Gilić-Šabić, Makarska
 Dražen Gjoić, Samobor
 GLAS KONCILA, Zagreb
 Anto Glavić, Slavonski Brod
 Petar i Maša Gojević, Beindersheim,
 Njemačka
 Jozo Gojsalić, Zagreb
 Josip Gorički, Prerada plastičnih masa,
 Zagreb
 Župa GORNJA JELENSKA, Gornja
 Jelenska
 GRAFOKOR d. o. o., Zagreb
 Mijat Grgić, Mala Ostrna
 Ivka Hlavaček, Zagreb
 Marijo Horvatić, Zagreb
 Stjepan Ilijaš, svećenik u m., Đakovački
 Selci
 Vesnica Ilijić, Zagreb
 Obitelj Ilinić, Zagreb
 IN-ART d. o. o., Zagreb
 AGENCIJA ZA PODRŠKU INFORMAC.
 SUSTAVA, Zagreb
 Verona Ivančević, Zagreb

Dario Ivanda, kafe bar EDEN, Zagreb
Niko Ivković, odvjetnički ured, Zagreb
IVOČ d. o. o., Zagreb
Ivica Mamić, izletište ZELENJAK, Zagreb
Branko Jukić, Zaprešić
Viktorija Jukić, Zagreb
Janja Jurić, Zagreb
Dr. Ilijko Katušić, Zagreb
Ankica Kolar, Zagreb
Ivan Konjevod, Križevci
Ana Kopač, Zagreb
Davor Korak, Zagreb
Ivan Kos, Novska
Silvija Kovač, dr. mr. sc., Zagreb
Nikola i Nevenka Kovačević, Zagreb
Dragutin Kračun, Zagreb
Vladimir Krizmanić, Ravna Gora
Pavo Krolo, Zaprešić
Branka Krovinnović, Zagreb
Zlatko Kufner, KUFNER I SINOVI, Zagreb
Zdravko i Barbara Kuharić, Ontario,
Canada
Stipe Kuliš, Ivanić-Grad
Jadranka Kvasnička, Zagreb
Obitelj Laksar, Zagreb
Alojzije i Dubravka Lazić, Sesvete
Vladimir Legan, Zagreb
Antun Leš, Zagreb
Dujo Renić, ugostiteljski obrt LEUT, Zagreb
Marko Lovrinčić, autoprijevoz MRAV,
Zagreb
Mila Luburić, Vukovar
Božena Lučić, Zagreb
Marijan i Mira Lukić, Zagreb
Obitelj Lukšić, Cvetković
Milan Majetić, Sesvete
Petar Marić, Donje Gnojnice
Marija Matulić, Zagreb
Danica Medek, DOM ZDRAVLJA, Zagreb
MEDIA – Poduzeće za trgovinu i usluge,
Čakovec
Ana Meinhard, Zagreb
MIDOM d. o. o., Zagreb
Ljubica Mihelin, Zagreb
Nikola Mihić, Zagreb
Boras Mill, slikar, Zagreb
Davor Miškić, Calgary, Canada
Marijan Mudri, Zagreb
Obitelj Muha, Čakovec
Obitelj Mušterić, Zagreb
NADA PROJEKT d. o. o., Zagreb
ŽUPA NAVJEŠTENJA B.D.MARIJE,
Velika Gorica
NIVOGRADNJA d. o. o., Zagreb
Ilija Nujić, Slavonski Brod
OMV-INDOIL d. o. o., Donji Stupnik
OSN. ŠKOLA SVETI ĐURĐ
Franjo i Nada Pačić, Stuttgart, Njemačka
Marija Paleščak, Zagreb
Katica Pavičić, Zagreb
Štefanija Pećnik, Zagreb
Josip Pendelić, Kloštar Ivanić
Josip Perić, Teisendorf, Njemačka
Ivan Perzan, Zagreb
Josip Pešec, Cambera, Australija
PETRIĆ d. o. o., Zagreb
Časne sestre POHOĐENJA MARIJINA,
Zagreb
Rade Poropat, Zagreb
Josip Prežec, Zagreb
Franko Protić, Zagreb
Krešimir Prpić, Zagreb
Stjepan Pticek, Jastrebarsko
OPTIKA VIRUS, Kata Radačić, Zagreb
Pavo Radibratović, Ston
Lučka i Eny Radović, Dubrovnik
Mato Repić, Zagreb
RIGETA d. o. o., Zagreb
RONIS d. o. o., Zagreb
Jadranka Roso, knjigovod. servis, Zagreb
Mirjana Rubić, modni salon DORA,
Zagreb
Miroslav Kladić, RUKAVIČ. I TRGO.,
Zagreb
Miro Rukavina, autoprijeznik, Zagreb
Dim Sič, Selnica
Dragica Skender, Zagreb
SKOPEO d. o. o., za projektiranje, Zagreb
Redovnice SLUŽBENICE MILOSRĐA,
Zagreb
Ante Smolić, Varaždin

Janko Sovec, Bedekovčina	TRA-MONT d. o. o., Zagreb
Obitelj Sršek, Zagreb	Tihomir Tretinjak, vodoinstalater, Zagreb
STAROSLAVENSKI INSTITUT, Zagreb	TRI K d. o. o., Zagreb
Dr. Maja Svetina, Zagreb	Dr. Mirjana Tudorić, Zagreb
ŠAFRAM d. o. o., Zagreb	UDRUGA ENERGETIČARA ZAGREB, Zagreb
Obitelj Šimunović, Zagreb	Redovnice URŠULINKE, Varaždin
Josip Špoljar, Zagreb	Redovnice URŠULINKE, Zagreb
Mladen Štefančić, stolarski obrt, Zagreb	Župa UZNESENJA BDM, Zagreb – Dubrava
Ivka Štrek, ŠTREK – trgov. obrt, Zagreb	Mirko Valjak, župnik, Grubišno Polje
Katica Štulac, ORHIDEJA, cvjećarna, Ozalj	VD TEHNOFILTER d. o. o., Staro Čiče
Paula Sukreški, Zagreb	Dominik Vincelj, Zagreb
Župa SV. NIKOLE BISKUPA, Donja Zelina	Ana-Marija Vinković, Zagreb
Župa SV. FRANJE KSAVERSKOG, Karlovac	VIRTUAL-D, ured za intelektualne usluge, Zagreb
Župa SV. JURJA MUČENIKA, Gornja Stubica	Živko Visković, Donja Zelina
Župa SV. KVIRINA, Zagreb	Branko Vojnović, Zagreb
Marija Talan, Zagreb	Jasna Vujasić, Zagreb
Marijan Taučer, Zagreb	Ante Vukorepa, Zagreb
TEAM ARHITEKTURA d. o. o., Zagreb	Dinka i Mirko Wurster, Zagreb
TOMAR d. o. o., za trgovinu i ugostiteljstvo, Zagreb	Zdravka i braća Zadil-Marić, Zagreb
Dragutin Tomašić, Zagreb	ZAGREBAČKI HOLDING d. o. o., Zagreb
Jelka i Jurica Tomašić, Zagreb	Božica Zoko, Gradište
Juraj Tomec, župa UZNESENJA BDM, Kupinec	Stana Zubčić, Zagreb
Jelka Tomičić, Zagreb	Tonica Zubčić, Zagreb
Luka Torić, Šibenik	Petar i Mara Žuliček, Bestovje
	Župni ured BREZNIČKI HUM

PRVOSTOLNI KAPTON ZAGREBAČKI je svojom velikom donacijom omogućio nastavak radova u ovoj i dobrim dijelom radove u idućoj godini.

Osim navedenih darovatelja još je veći broj onih čija imena nisu ovdje navedena, jer oni to ne žele, ili nam njihova imena nisu poznata. Ima i onih koji su svoj dar za obnovu katedrale dali u više navrata, a ime im se spominje samo jednom.

Svima jednakо zahvaljujemo.

Svake prve nedjelje u mjesecu u 10 sati u katedrali služimo svetu misu za dobročinitelje, za njihove potrebe i na njihove nakane.

Kao znak zahvalnosti spremni smo u naš časopis besplatno uvrstiti oglase i reklame svakog darovatelja.

Katedrala je prvi i najveći spomenik naše vjere i kulture. Ona je simbol našega grada i domovine. Zato je svaki dar za katedralu višestruko velik.

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
Kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

SKUPŠTINA
GRADA
ZAGREBA

ZAGREBAČKI
HOLDING d.o.o.

ZAGREB, AVENIJA DUBROVNIK 16

tel: 01/6503-111, 6503-154

fax: 6503-151

e-mail: upiti@zagrebackiholding.com

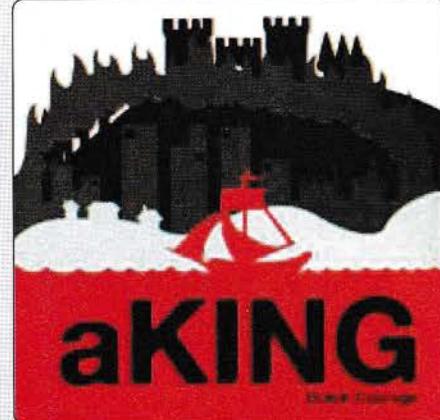
KK CIBONA ZAGREB

VD TEHNOFILTER
D. O. O. STARO ČIĆE

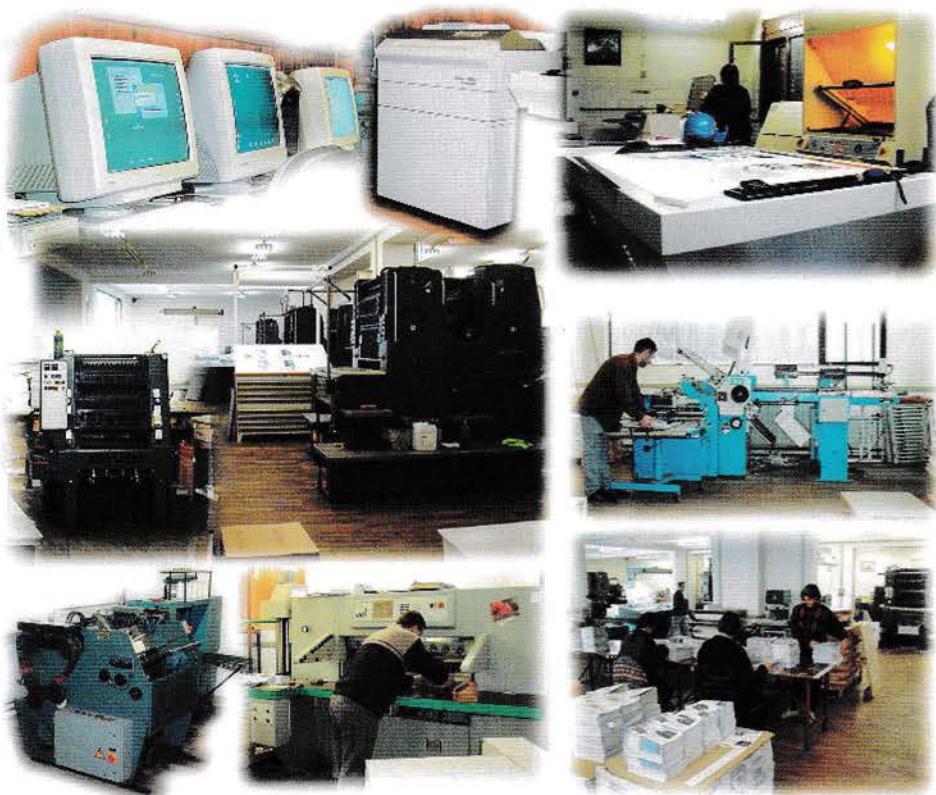

ORHIDEJA
OZALJ

grafikamarkulin
d.o.o. za izdavačku i tiskarsku djelatnost

...grafička priprema i oblikovanje, offset tisak, knjigovežnica, dorada...

Informacije: 01 / 6234 666

E-pošta: vinko@grafika-markulin.hr

U svaku katoličku obitelj

Glas Koncila

hrvatski katolički tjednik

preplatite se i vjeromdostojne novine stižu na vašu adresu

Kaptol 8, pp 216, Zagreb, tel.: 01/ 4874 326, faks: 01/ 4874 328
www.glas-koncila.hr, e-pošta: preplata@glas-koncila.hr